

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Martin Dobrovodský

**Protestní hladovka severoirských vězňů
v roce 1981 pohledem dobového
československého tisku**

Bakalářská práce

Praha 2013

Autor práce: **Martin Dobrovodský**

Vedoucí práce: **PhDr. Petr Bednařík, Ph.D.**

Rok obhajoby: **2013**

Bibliografický záznam

DOBROVODSKÝ, Martin. *Protestní hladovka severoirských vězňů v roce 1981 pohledem dobového československého tisku*. Praha, 2013. 77 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Petr Bednařík, Ph.D.

Abstrakt

Bakalářská práce s názvem *Protestní hladovka severoirských vězňů v roce 1981 pohledem dobového československého tisku* se zabývá kvalitativní obsahovou analýzou protestní hladovky severoirských vězňů na stránkách tří československých deníků. Zkoumané období je vymezeno protestní hladovkou, která proběhla od 1. března do 3. října 1981 v severoirské věznici Long Kesh. Zvolenými deníky jsou *Rudé právo*, *Mladá fronta* a *Lidová demokracie*. Teoretický rámec práce stručně popisuje historii severoirského konfliktu a průběh protestní hladovky. Metodologická část představuje způsob provedení výzkumu, tedy kvalitativní obsahovou analýzu a s ní spojené základní výzkumné otázky a hypotézy. Ve výzkumné části práce je u každého deníku zvlášť představena jeho formální podoba, proveden jeho rozbor a následná analýza. V závěru výzkumné části práce je provedeno srovnání všech tří analyzovaných deníků. Cílem výzkumu je zjistit, jakou měrou se dobové československé deníky věnovaly událostem v Severním Irsku, jaký byl jejich postoj k celé situaci a jaké výrazové prostředky byly v souvislosti s těmito událostmi v denících použity.

Abstract

The bachelor thesis *Hunger strike of the Northern Irish prisoners in 1981 by the view of the Czechoslovak press* deals with the qualitative content analysis of the informations about hunger strike of the Northern Irish prisoners that appeared on the pages of selected Czechoslovak newspapers. The period under examination is from 1st March until 3rd October 1981. Hunger strike itself took place in prison in Northern Ireland that was called Long Kesh. Selected newspapers are *Rudé právo*, *Mladá fronta* and *Lidová demokracie*. Theoretical part of the work describes the history of the conflict in

Northern Ireland. Methodological part presents research method, which is qualitative content analysis and with it associated research questions and hypotheses. Each newspapers are introduced and analyzed separately and compared with each other at the end of the work. The main goal of the work is to find out, how selected newspapers informed about the events in Northern Ireland, how much space was given to these events and how much this newspapers presented their own opinion about the conflict.

Klíčová slova

Severní Irsko, Irská republikánská armáda, protestní hladovka, kvalitativní analýza, Rudé právo, Mladá fronta, Lidová demokracie

Keywords

Northern Ireland, Irish Republican Army, hunger strike, qualitative analysis, Rudé právo, Mladá fronta, Lidová demokracie

Rozsah práce: 126 850 (Úvod – Summary)

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 26. 7. 2013

Martin Dobrovodský

Poděkování

Rád bych na tomto místě poděkoval vedoucímu své práce PhDr. Petrovi Bednaříkovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky, ochotu a trpělivost při psaní této bakalářské práce.

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK
Teze BAKALÁŘSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta:

Martin Dobrovodský

Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta:

2010/2011

E-mail diplomantky/diplomanta:

Mar.dobrovodsky@gmail.com

Studijní obor/forma studia:

Mediální a komunikační studia, FSV
Bakalářské studium, kombinovaná
forma
2. ročník

Razítko podatelny:

Předpokládaný název práce v češtině:

Protestní a teroristické akce Irské republikánské armády v roce 1981 pohledem dobového československého tisku

Předpokládaný název práce v angličtině:

Protest and terroristic actions of the IRA in 1981 by the view of the Czechoslovak press

Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: *ZS 2012/2013*):
(diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí)

LS 2013/2014

Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků):

Práce má za úkol popsat události, které se staly v Irsku v roce 1981 v rámci protestů Irské republikánské armády. Hlavní pozornost je zaměřena na hladovku, kterou držel uvězněný člen IRA Bobby Sands a několik dalších vězňů a na kterou následně všichni zemřeli. Následujícího pohřbu a s ním spojených protestních akcí se po celém Irsku zúčastnily miliony lidí. IRA zažila největší nábor nových členů za posledních několik let a násilí na Britských ostrovech se opět vystupňovalo. Bakalářská práce má za úkol zdokumentovat, jakou měrou a jakým způsobem se v roce 1981 těmito protestními akcím věnoval dobový československý tisk a jaký postoj jednotlivé deníky zaujímaly k celé problematice. Dá se předpokládat, že československé deníky zaměřily svou pozornost na dění v Severním Irsku, především kvůli možnému propagandistickému využití informací k útokům proti vládě Velké Británie v čele s Margaret Thatcherovou.

V práci se budu věnovat těmto výzkumným otázkám:

- Jakou měrou se jednotlivé deníky akcím IRA věnují
- Jaký postoj jednotlivé deníky zaujímají k problematice IRA

- Jaká je věrohodnost publikovaných informací
- Atd.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

Úvod

Popis severoirského konfliktu

- Stručné seznámení s historickým vývojem IRA
- Politické pozadí situace v Irsku na počátku 80. let 20. století
- Bobby Sands, situace kolem vězňů a jejich protestními akcím
- Průběh protestních akcí uvězněných členů IRA
- Důsledky protestních akcí vězňů IRA

Představení zkoumaných deníků a jejich teoretické a ideologické zakotvení

- Rudé právo
- Lidová demokracie
- Mladá fronta

Analýza mediálních obsahů jednotlivých deníků

Aplikování závěrů analýzy na výzkumné otázky

Závěry výzkumu

Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období jeho analýzy):

Lidová demokracie: Orgán Československé strany lidové (1981)

Rudé právo: Orgán ústředního výboru KSČ (1981)

Mladá fronta: Deník ústředního výboru socialistického svazu mládeže (1981)

Postup (technika) při zpracování materiálu:

Kvalitativní obsahová analýza vybraných periodik

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

DARBY, John: *Conflict in Northern Ireland*, USA, 1976.

- Kniha se zabývá celkovým vývojem severoirského konfliktu od svého počátku až do poloviny 70. let. Kniha je psána v době před zpracovávaným tématem bakalářské práce, ale nabízí vhled do vývoje konfliktu a jeho historického pozadí.

WINCHESTER, Simon: *In Holy Terror*, Faber and Faber, 1972.

- Kniha, která opět obecněji pojednává o severoirském konfliktu, je především zaměřena na jeho historii a náboženské a politické pozadí.

FRANK, Jan: *Konflikt v Severním Irsku*, Triton, 2006.

- Další kniha monitorující vývoj IRA, tentokrát však až do konce 90. let minulého století.

O'BRIEN, Brendan: *Dlouhý Boj: IRA & Sinn Féin*, Brno, 2003

- Kniha zabývající se především politickým pozadím severoirského konfliktu a

jeho vývojem od počátků až po současnost.

FEEHAN, John: Bobby Sands and the Tragedy of Northern Ireland, Permanent Press, 1987

- Kniha, sepsaná jen několik let po smrti Bobbyho Sandse, vypovídá o jeho životě a o jeho posledních dnech ve vězení. Kniha také popisuje důležité momenty jeho života a jeho aktivní účast v IRA.

Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

Bc. Ondřej Koláček: Irská otázka v éře konzervativní vlády Margaret Thatcherové a Johna Majora (FSV; Katedra politologie; obhájeno 2010)

Datum / Podpis studenta/ky

.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzují, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

.....

**Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga
pedagožky/pedagoga**

Datum / Podpis

Obsah

ÚVOD	2
1. TEORETICKÝ RÁMEC PRÁCE	5
1.1 Historie severoirského konfliktu	5
1.1.1 Historické kořeny severoirského konfliktu	5
1.1.2 Rozdělení ostrova a vznik Irské republikánské armády	8
1.1.3 Vývoj konfliktu během první poloviny 20. století	9
1.1.4 Eskalace konfliktu během 70. let 20. století	10
1.1.5 Protestní hladovka severoirských vězňů v roce 1981	12
1.1.6 Ukončení severoirského konfliktu	14
2. METODOLOGICKÁ ČÁST PRÁCE	15
2.1 Výzkumná metoda - kvalitativní obsahová analýza	15
2.2 Vstupní hypotézy	16
2.3 Výzkumné otázky	16
3. VÝZKUMNÁ ČÁST PRÁCE	18
3.1 Kvalitativní obsahová analýza Rudého práva	18
3.1.1 Formální podoba Rudého práva v roce 1981	18
3.1.2 Rozbor zkoumaného mediálního obsahu Rudého práva	19
3.1.2.1 Od 1. března do 6. května 1981	19
3.1.2.2 Od 7. května do 21. srpna 1981	21
3.1.2.3 Od 22. srpna do 5. října 1981	27
3.1.3 Analýza zkoumaného mediálního obsahu Rudého práva	29
3.2 Kvalitativní obsahová analýza Mladé fronty	31
3.2.1 Formální podoba Mladé fronty v roce 1981	31
3.2.2 Rozbor zkoumaného mediálního obsahu Mladé fronty	32
3.2.2.1 Od 1. března do 6. května 1981	32
3.2.2.2 Od 7. května do 21. srpna 1981	34
3.2.2.3 Od 22. srpna do 5. října 1981	37
3.2.3 Analýza zkoumaného mediálního obsahu Mladé fronty	38
3.3 Kvalitativní obsahová analýza Lidové demokracie	40
3.3.1 Formální podoba Lidové demokracie v roce 1981	40
3.3.2 Rozbor zkoumaného mediálního obsahu Lidové demokracie	41
3.3.2.1 Od 1. března do 6. května 1981	41
3.3.2.2 Od 7. května do 21. srpna 1981	43
3.3.2.3 Od 22. srpna do 5. října 1981	47
3.3.3 Analýza zkoumaného mediálního obsahu Lidové demokracie	49
3.4 Srovnání Rudého práva, Mladé fronty a Lidové demokracie	51
ZÁVĚR	54
SUMMARY	55
POUŽITÁ LITERATURA	566

Úvod

Jako téma bakalářské práce jsem si vybral protestní hladovku severoirských vězňů v táboře Long Kesh, která probíhala v období od 1. března do 3. října roku 1981. Během této protestní hladovky zemřelo celkem deset severoirských vězňů, jejichž cílem bylo přesvědčit britské úřady, aby jim byl přidělen politický statut a tedy i zlepšeny celkové vězeňské podmínky. Téma jsem si vybral především z důvodu mého osobního zájmu o historii a vývoj severoirského konfliktu a napjatého vztahu mezi Irskem, Severním Irskem a Anglií. Z vlastní zkušenosti vím, že v laické veřejnosti existuje jen velmi malé, často i podstatně zkreslené povědomí o celé severoirské problematice. Primárním cílem mé práce je snaha zjistit k jakým informacím týkajících se severoirského konfliktu měli přístup prostřednictvím vybraných tuzemských deníků tehdejší obyvatelé Československa, jaký prostor byl těmto informacím vyhraněn a jaký pohled měly samotné deníky na celou severoirskou problematiku. V původních tezích k této práci je jako zkoumané období uveden celý rok 1981. Během sběru dat z jednotlivých deníků a jejich následné analýze jsem však došel k názoru, že jasné ohraničení tématu a zaměření se na nejdůležitější událost roku 1981, tedy protestní hladovku ve věznici Long Kesh, poskytne daleko ucelenější a konkrétnější závěry výzkumu. Samotná protestní hladovka byla ukončena v sobotu 3. října 1981. Vzhledem k tomu, že ani jeden z deníků nevydával v neděli samostatné číslo věnující se novým zprávám, rozhodl jsem se do zkoumaného období zahrnout také zprávy z pondělí 5. října, jelikož teprve v tento den deníky informovaly o ukončení hladovky. Vymezení zkoumaného období je tedy od 1. března do 5. října 1981.

V úvodních kapitolách bakalářské práce se věnuji jejímu teoretickému rámci, tedy stručnému seznámení s historickým vývojem severoirského konfliktu. Základní povědomí o sociálním, náboženském a politickém vývoji historického konfliktu mezi Irskem a Anglií poskytuje ucelený vhled do severoirské historie a pomáhá tak pochopit souvislosti, které se objevují v jednotlivých zprávách zkoumaných deníků. K seznámení se s historickým pozadím konfliktu mi pomohla především kniha Jana Franka *Konflikt v Severním Irsku*,¹ ze které jsem čerpal převážně informace zabývající se nejstaršími událostmi souvisejícími s konfliktem v Severním Irsku. Jako zdroj informací k novodobé historii severoirském konfliktu mi posloužily především knihy Johna

¹ FRANK, Jan. *Konflikt v Severním Irsku*. Praha: Triton, 2006, 222 s.

Darbyho *Conflict in Northern Ireland*² a Simona Winchestera *In Holy Terror*.³ Obě knihy jsou zaměřeny převážně na události odehrávající se v první polovině 20. století. K seznámení se s průběhem protestní hladovky severoirských vězňů mi, kromě již zmíněné knihy Jana Franka, posloužila i publikace Brendana O'Briena *Dlouhý boj: IRA*,⁴ která se zaměřuje na politické pozadí konfliktu. Všechny výše zmíněné tituly mi poskytly veškeré potřebné informace k seznámení se s historickým pozadím konfliktu, tudíž jsem oproti původním tezím k této bakalářské práci nakonec nečerpal ani z knihy Johna Feehana *Bobby Sands and the Tragedy of Northern Ireland*, ani z žádných diplomových prací věnujících se událostem v Severním Irsku.

Jako výzkumnou metodu práce jsem zvolil kvalitativní obsahovou analýzu vybraných deníků. Snahou práce není zdokumentovat přesné numerické zastoupení jednotlivých zpráv, článků a příloh věnujících se severoirské problematice, ale zaměřit se na obsah zkoumaných zpráv a na výrazové prostředky v nich použité. Jako zkoumané deníky jsem vybral tituly *Rudé právo*, *Mladou frontu* a *Lidovou demokracii*. Tyto deníky vycházely, v mnou zkoumaném období roku 1981, každý všední den a v sobotu v celém Československu a v tehdejší době patřily k nejpřístupnějším zdrojům informací. Jedná se tedy o ideální zdroj pro výzkum zabývající se způsobem a formou informovanosti veřejnosti. Samotná kvalitativní obsahová analýza jednotlivých deníků je v práci prováděna odděleně. Nejdříve je představena formální podoba vydávaného deníku ve zkoumaném období, periodicitu deníku, rozvržení jednotlivých zpráv nebo četnost publikovaných příloh. V další části výzkumu se věnuji chronologickému rozboru všech zpráv, které se v deníku během zkoumaného období objevily, stručnému nastínění jejich obsahu, případně jejich podoby. Pro větší přehlednost jsem rozboru jednotlivých deníků rozdělil do tří časových období. Počáteční období od 1. března do 6. května mapuje první měsíce protestní hladovky, především pak protest a smrt vězně Roberta Sandse. Druhý časový úsek od 7. května do 21. srpna je zaměřen především na protestní hladovku dalších vězňů a na nepokoje v Severním Irsku, které s protestní hladovkou bezprostředně souvisely. Třetí časový úsek od 22. srpna do 5. října se věnuje posledním týdnům hladovky, během kterých probíhala aktivní politická jednání o ukončení protestu. Vzhledem k velkému počtu zpráv jsou v poznámkách pod čarou

² DARBY, John. *Conflict in Northern Ireland: the development of a polarised community*. New York: Barnes, 1976, xix, 268 s.

³ WINCHESTER, Simon. *In Holy terror: reporting the Ulster troubles*. London: Faber, 1974, 256 s.

⁴ O'BRIEN, Brendan. *Dlouhý boj: IRA*. Brno: "Zvláštní vydání...", 2003, xix, 268 s.

uvedeny odkazy pouze na články, ze kterých jsem použil přesné citace. Kompletní seznam článků je uveden na konci této práce.

V poslední části výzkumu pak provádím celkovou analýzu rozebíraných článků. Závěrečná souhrnná kapitola má pak za úkol porovnat mezi sebou jednotlivé deníky, zjistit, jakým způsobem se od sebe jednotlivé zprávy prezentované v těchto denících odlišovaly, kterému tématu nebo období byla věnována největší pozornost a zároveň také zjistit, jak se od sebe lišil postoj jednotlivých deníků ke zkoumanému tématu.

1. Teoretický rámec práce

1.1 Historie severoirského konfliktu

Hlavním cílem práce je popsat pohledem československého tisku události, které se v Severním Irsku odehrály v roce 1981. Pro bližší pochopení tohoto přesně vymezeného období je však potřeba alespoň stručně nastínit původ celého konfliktu, jeho nejvýznamnější mezníky, osobnosti a jiné důležité informace.

Kořeny severoirského konfliktu sahají až do 12. století. Není proto divu, že téměř tisíc let trvající boj o Irsko, později především Severní Irsko, za sebou zanechal mnoho událostí, které se větší či menší měrou podílely na formování politické a vojenské situace v celé oblasti irského ostrova.

V následujících podkapitolách se pokusím co nejstručněji popsat historický vývoj konfliktu od již zmíněného 12. století až po rok 1981, který bude předmětem analýzy mediálních obsahů. Události, které následovaly po tomto roce, jsou významné z hlediska konečného řešení severoirské otázky, ale pro naši práci již nemají větší význam.

První podkapitola věnující se historii konfliktu je zaměřena na období od 12. do počátku 20. století. Během tohoto období došlo k několika vlnám masivního osidlování oblasti severní části irského ostrova obyvateli Anglie a Skotska, a tedy i k výrazné společensko-kulturní proměně tohoto regionu. Další podkapitoly jsou již rozděleny na menší časové úseky. V prvním z nich popisují politické rozdělení ostrova a vznik Irské republikánské armády na počátku 20. století. Dále popisují vývoj konfliktu během první poloviny 20. století a jeho následnou eskalaci v 70. letech. Tyto události již bezprostředně souvisejí s rokem 1981, jehož historický význam je popsán v další podkapitole. V poslední části tohoto historického úvodu naznačím směr, jakým se konflikt ubíral po roce 1981.

1.1.1 Historické kořeny severoirského konfliktu

Až do 12. století bylo Irsko katolickým ostrovem, rozděleným na několik království. Tato přirozená rovnováha byla narušena na přelomu 60. a 70. let 12. století. Tehdejší exilový vládce irského království Leinsteru, Murchada, požádal anglického

panovníka Jindřicha II. o pomoc při dobytí Leinsteru. Jindřich II. jeho žádosti vyhověl, vpadl do Irska a umožnil Murchandův návrat na trůn. Od tohoto okamžiku započaly boje původních obyvatel Irska proti Angličanům, kteří se rozhodli v Irsku natrvalo usadit.⁵

V 15. a 16. století se objevily první náznaky rebelií ze strany stále více utlačovaných Irů. Veškerou jejich snahu však zmařili Jindřich VIII. a Alžběta I., kteří v té době stáli v čele nové anglické tudorovské dynastie. V Irsku Tudorovci zavedli protestantismus, který v protikladu s tradičním křesťanstvím ještě více rozdělil původní obyvatele ostrova.⁶

Protikatolická diskriminace na ostrově vyvrcholila koncem 16. století další irskou rebelií. I ta byla ovšem tvrdě potlačena. Nejprve v provincii Munster, posléze po vojenském tažení přes celý ostrov i v severoirské provincii Ulster⁷. V té době již Stuartovský anglický dvůr krále Jakuba I. rozhodl o obsazení této severoirské provincie kolonizátory z Anglie a Skotska. V prvních desetiletích 17. století se tak do Ulsteru přistěhovalo zhruba 20 000 anglických a skotských protestantských kolonistů a vojáků, kteří se na severu Irska okamžitě stali privilegovanou a anglickou korunou podporovanou skupinou obyvatel.⁸

17. století se na Britských ostrovech neslo v revolučním duchu. Na počátku 40. let vypukla občanská válka mezi Skoty, britským parlamentem a králem. Tohoto zmatku využili Irové, kteří se za podpory katolické církve zapojili do boje proti Angličanům. Parlament však v roce 1649 popravil krále Karla I., urovnal situaci se Skotskem a do Irska vyslal armádu v čele s Oliverem Cromwellem, který irské povstání brzy potlačil. V následujících letech nastaly rozsáhlé konfiskace irského majetku. Výsledkem těchto konfiskací bylo, že Irům zůstala v jejich osobním vlastnictví pouhá pětina půdy na celém ostrově.⁹

Další konfrontace s Anglií nastala v roce 1689. V Irsku se vylodil sesazený anglický král Jakub II., katolík, který se s pomocí francouzského krále Ludvíka XIV. pokusil dobýt anglickou korunu. Ani s podporou Irů se však Jakobovi nepodařilo

⁵ FRANK, Jan. *Konflikt v Severním Irsku*. Praha: Triton, 2006, s. 11.

⁶ Tamtéž.

⁷ Ulster je provincie, která se nachází na nejsevernější části irského ostrova. Původně tato provincie zahrnovala devět hrabství: Antrim, Down, Armagh, Derry, Tyrone, Fermanagh, Donegal, Monaghan a Cavan. Po rozdělení ostrova v roce 1921 na Irskou republiku a Severní Irsko byl rozdělen i samotný Ulster. Pod správou Velké Británie zůstalo prvních šest zmiňovaných hrabství (Darby 1976, 2).

⁸ FRANK, Jan. *Konflikt v Severním Irsku*. Praha: Triton, 2006, s. 12.

⁹ FRANK, Jan. *Konflikt v Severním Irsku*. Praha: Triton, 2006, s. 13.

porazit jeho protivníka na anglickém trůně Viléma III. Oranžského, který Jakobovu armádu přemohl 12. července 1690 v bitvě na řece Boyne.¹⁰ Vilém III. Oranžský se stal symbolem protestantismu v Irsku a jeho vítězství znamenalo definitivní ukončení veškerých snah o znovusjednocení ostrova pod nadvládu katolických Irů. Jan Frank ve své knize *Konflikt v Severním Irsku* popisuje události, které navazovaly na potlačení povstání Vilémem Oranžským: „Tzv. trestní zákony vydané irským protestantským parlamentem na přelomu 17. a 18. století zakázaly katolíkům nosit zbraně, zřizovat školy, dědit půdu po protestantech a pronajímat ji na dobu delší než 31 let. Katolický klérus v zemi se musel početně omezit a zaregistrovat se. Katolíci nesměli působit v právnických profesích a byli vyloučeni ze všech úřadů (včetně parlamentu) a z armády.“¹¹

Ve Francii následně vypukla revoluce a v Irsku její ideály opět rozpoutaly debaty o nezávislosti a o sjednocení ostrova. Nejvíce tyto myšlenky podporoval irský katolík Wolfe Tone, který je považován za otce irského republikanismu. Podařilo se mu založit revoluční organizaci Sjednocení Irové,¹² která však byla v roce 1789 rozprášena. K revolučnímu odkazu Wolfe Tona se později hlásila většina republikánských organizací bojujících za jednotné Irsko.

Na straně protestantů došlo v roce 1795 ke vzniku Oranžského řádu,¹³ jehož hlavním cílem bylo ochránit odkaz protestantismu a vítězství Viléma Oranžského. K jeho fungování se ve své knize vyjádřil i Jan Frank: „Řád, který našel hojné podporovatele v armádě a mezi šlechtou, zosobňoval tzv. lojalismus, irské protestantské krédo, z něhož vyplývala povinnost co nejdůslednější ochrany britského protestantského dědictví v Irsku proti všem jeho nepřátelům.“¹⁴

Jedny z posledních pokusů o sjednocení ostrova podnikly v roce 1848 strany Mladoirů a především Feniánů. Ti se navíc opírali o spolupráci s Iry žijícími v Americe. Jejich revoluční pokusy ztroskotaly na nedostatečném zájmu veřejnosti, ale i oni přispěli k postupně sílící republikánské náladě, která vyvrcholila počátkem 20. století.¹⁵

¹⁰ FRANK, Jan. *Konflikt v Severním Irsku*. Praha: Triton, 2006, s. 13.

¹¹ Tamtéž.

¹² Z anglického United Irishman

¹³ Z anglického Orange Order

¹⁴ FRANK, Jan. *Konflikt v Severním Irsku*. Praha: Triton, 2006, s. 19.

¹⁵ FRANK, Jan. *Konflikt v Severním Irsku*. Praha: Triton, 2006, s. 15.

1.1.2 Rozdělení ostrova a vznik Irské republikánské armády

Na počátku 20. století byla severní oblast Irska nábožensky a etnicky oddělena od ostatních částí ostrova. Rozdělení obou etnik žijících na ostrově vycházelo z kulturních a náboženských pramenů. Severní, geograficky menší část ostrova, probritská a protestantská, proti katolické jižní části obydlené původními Iry. V období průmyslové revoluce patřil Belfast, hlavní město severoirské oblasti, k největším světovým producentům plátna. Ve druhé polovině 19. století pak město proslavily světoznámé loděnice Harland and Wolf, v jejichž docích byl v roce 1912 postaven Titanic.¹⁶ Jižní část Irska byla naopak nesmírně chudá. Po staletích konfliktů s Anglií se jí nedostávalo prakticky žádné finanční pomoci a byla tak odkázána převážně na lokální zemědělství a řemeslnou výrobu.

Již od počátku nového století se mezi katolickými Iry objevila snaha navázat na revoluční myšlenky Wolfe Tona a v Irsku tak začala vznikat různá separatistická hnutí. Veškeré snahy o novou rebelii eskalovaly na Velikonoční pondělí 24. dubna 1916. Zhruba 1200 mužů v ten den obklíčilo politicky důležité budovy v centru Dublinu. V čele této rebelie stál učitel irštiny Patrick Pearse, který na místě přečetl prohlášení o vzniku Irské republiky. Po pěti dnech bojů byla rebelie potlačena a přeživší republikáni včetně Pearse popraveni. I přes porážku se však Velikonoční povstání nesmazatelně zapsalo do historie severoirského konfliktu, neboť právě prohlášení o vzniku republiky z roku 1916 je dokumentem, ze kterého později čerpá veškerá irská republikánská ideologie.

Velikonoční povstání vyvolalo mezi obyčejnou veřejností enormní zájem o republikánskou myšlenku a pomohlo dostat k moci do té doby nevýraznou vlasteneckou politickou stranu Sinn Féin.¹⁷ V následujících volbách získali poslanci Sinn Féin většinu irských mandátů v britském parlamentu. Tyto mandáty však odmítli a 21. ledna 1919 založili v Dublinu vlastní parlament, který pojmenovali Dáil.¹⁸ Tento parlament se ihned přihlásil k již zmíněné Irské republice z Velikonočního povstání roku 1916.¹⁹ Jak Británie, tak i ostatní evropské země však Dáil ignorovaly a irští republikáni tak přistoupili na vojenské řešení problému. Veškeré militantní frakce jednotlivých irských

¹⁶ FRANK, Jan. *Konflikt v Severním Irsku*. Praha: Triton, 2006, s. 19.

¹⁷ V překladu z Irštiny jako My Sami

¹⁸ Irský výraz pro parlament

¹⁹ FRANK, Jan. *Konflikt v Severním Irsku*. Praha: Triton, 2006, s. 33.

dobrovolnických sborů se semkly do jednoho vojenského útvaru a přijaly název Irská republikánská armáda.²⁰

Od roku 1919 do roku 1921 probíhala tzv. anglo-irská válka, ze které však nevzešel jasný vítěz. Pod vlivem nepříznivého veřejného mínění nakonec Británie svolila k vyjednávání. Britové nabídli Irům kompromis, že většinová, tedy jižní část ostrova, bude nést status britského dominia, ale prakticky nebude pod vlivem Británie, ovšem severoirská provincie Ulster zůstane součástí unie s Británií. S vidinou ukončení války irská delegace s tímto ústupkem v prosinci roku 1921 souhlasila a válku ukončila.²¹ V roce 1922 byla poté podepsána Anglo-irská smlouva, podle které byl irský ostrov politicky rozdělen na dvě území. Prvním z nich bylo Severní Irsko, které bylo součástí unie s Velkou Británií, druhým pak Svobodný Irský stát.²²

Toto rozdělení však nepřijalo tvrdé jádro IRA, které požadovalo naprostou nezávislost všech provincií, tedy i Ulsteru. V roce 1922 se v Severním Irsku rozpoutaly mohutné nepokoje, při kterých bylo zabito 232 lidí, dalších téměř tisíc lidí bylo zraněno.²³ Od roku 1922 do roku 1923 tak v Irsku proběhla občanská válka, kde se proti sobě postavili vojáci, kteří ještě před rokem bojovali bok po boku proti Anglii. Tvrdé jádro IRA nakonec tuto válku prohrálo, Ulster zůstal připojen k Británii a IRA se stala menšinovou, čistě vojenskou skupinou, neúprosně se hlásající k republice vzniklé roku 1916 a odhodlaná bojovat za úplnou samostatnost všemi dostupnými prostředky.

1.1.3 Vývoj konfliktu během první poloviny 20. století

Po rozdělení Irska a konci občanské války se situace na ostrově uklidnila. Obyvatelé nově vzniklé republiky byli rádi, že po několika letech bojů zavládl v Irsku klid a zároveň si užívali poměrně velkou míru svobody. Až na konci roku 1938 se rozhodli zbývající členové Dáilu předat veškerou svou moc Vojenské radě IRA.²⁴ Ta se tak stala jediným oficiálním subjektem v Irsku, který se dál aktivně věnoval snaze o kompletní sjednocení ostrova. V roce 1949 obnovila IRA spojení s politickou stranou Sinn Féin. K dosažení svých cílů tak v tomto období využívali semknutí republikáni jak politické, tak vojenské prostředky.

²⁰ Dále jen IRA

²¹ FRANK, Jan. *Konflikt v Severním Irsku*. Praha: Triton, 2006, s. 34.

²² O'BRIEN, Brendan. *Dlouhý boj: IRA*. Brno: „Zvláštní vydání...“, 2003, s. 8.

²³ DARBY, John. *Conflict in Northern Ireland: the development of a polarised community*. Dublin: New York: Barnes & Noble books, 1976, s. 10.

²⁴ O'BRIEN, Brendan. *Dlouhý boj: IRA*. Brno: „Zvláštní vydání...“, 2003, s. 9.

Během dalších dvaceti let nabírala IRA stále další a další členy a mezi obyčejnými lidmi se opět začalo diskutovat o možnosti sjednocení celého ostrova.

Velký zlom v severoirském konfliktu nastal v roce 1969. V tento rok se IRA rozdělila na dvě na sobě nezávislé frakce. Od Oficiální IRA se oddělilo její nejtvrdší jádro, které neslo nový název Prozatímní Irská republikánská armáda²⁵. Společně s ní se od Sinn Féin oddělilo uskupení Prozatímní Sinn Féin. Tyto dvě “prozatímní” skupiny uzavřely těsné spojenectví a rozhodly se pro zcela militantní řešení severoirského konfliktu.²⁶ Prakticky veškeré teroristické akce, které se udály v následujících dvaceti letech, měla na svědomí právě PIRA, která se kompletně oddělila od jakýchkoliv jiných vojenských a politických stran a sdružení a která zcela samostatně vedla guerillovou válku proti Británii.

1.1.4 Eskalace konfliktu během 70. let 20. století

Na počátku 70. let už konflikt přerůstal do podob otevřené války. Situaci nám mohou přiblížit čísla, které ve své knize *Conflict in Northern Ireland* prezentoval John Darby, kdy bylo v roce 1970 v Irsku zaznamenáno 213 přestřelek, 153 explozí a zemřelo 23 civilistů. V roce 1972 to bylo 10 628 přestřelek, 1 382 explozí a zemřelo 322 civilistů.²⁷

V prvních týdnech roku 1972 panoval v Irsku obrovský chaos. Hromadné zatýkání často nevinných lidí, desetitisíce prohlídek domů a bytů kvůli výbušninám, několik výbuchů a přestřelek denně téměř v každém severoirském městě. Hromadná zatýkání v katolických čtvrtích severoirských měst si na území Ulsteru vynutila vybudování nových věznic. Irští vězni byli drženi hned na několika místech. V táboře Long Kesh, ve vězení Crumlin Road a na lodi Maidstone. Největší rozruch vyvolal fakt, že vězni byli rozvázeni napříč celým Ulsterem, vždy však co nejdále od jejich bydliště. To často znemožňovalo rodinným příslušníkům navštěvovat vězně, kvůli kterým by museli cestovat až na druhou stranu země.²⁸

²⁵ Dále jen PIRA

²⁶ O'BRIEN, Brendan. *Dlouhý boj: IRA*. Brno: „Zvláštní vydání...“, 2003, s. 9.

²⁷ DARBY, John. *Conflict in Northern Ireland: the development of a polarised community*. Dublin: New York: Barnes & Noble books, 1976, s. XIX.

²⁸ WINCHESTER, Simon. *In Holy Terror: reporting the Ulster troubles*. London : Faber & Faber, 1974, s. 188.

30. leden roku 1972 je v dějinách severoirského konfliktu znám jako Krvavá neděle. V severoirském městě Londonderry²⁹ se tento den konal mírový pochod pod záštitou Severoirské asociace pro občanská práva. Během pochodu se od hlavního davu oddělilo několik mladých lidí, kteří postupně rozpoutali šarvátky v ulicích města. Celá akce se vyhrotila do té míry, že policie začala po protestujících střílet ostrými náboji. Ve městě Londonderry v ten den zemřelo třináct civilistů.³⁰ Tento akt vyvolal nevídanou míru solidarity. PIRA, IRA, Sinn Féin a všechny ostatní republikánské organizace byly v následujících deseti letech mohutně podporovány všemi obyvateli Irské republiky.

Na počátku 70. let nastal poměrně výrazný posun v chování vůči republikánským vězňům, kteří si v roce 1972 formou hladovky vymohli status politických vězňů. V průběhu 70. let však PIRA stupňovala svou agresi. Rostly počty obětí na obou stranách a Anglie se tak rozhodla na republikánské vězně opět uvrhnout status zločinců. Vězni však i nadále požadovali, aby s nimi bylo zacházeno jako s válečnými zajatci. Jejich prostředky na dosažení takového cíle byly velmi omezené. Prvním krokem byl bojkot vězeňského oblečení a snaha prosadit právo nosit vlastní civilní oděv. Ještě důležitější však pro ně byla možnost obývat vězeňské cely společně s dalšími republikánskými vězni. Požadavky vězňů byly však zcela ignorovány, a ti se tak uchýlili k extrémním způsobům protestu. Nejprve zdemolovali veškeré vybavení cel, odmítli nosit vězeňské oblečení a zůstali nazí. Postupně přestali zcela používat sociální zařízení. V roce 1978 tak začalo všech 200 vězňů, kteří se protestu zúčastnili, žít ve svých vlastních exkrementech.

Protesty vyvolaly v Irsku velké ohlasy. Ve všech větších městech pořádali rodinní příslušníci vězňů společně s ochránci lidských práv masivní demonstrace. Do konfliktu se ve prospěch vězňů vložila i katolická církev, která do té doby k severoirským událostem vždy zaujímal spíše odtažitý postoj. Oproti solidárním Irům však obyvatelé Velké Británie protesty víceméně ignorovali.

²⁹ Často se také setkáváme s názvem Derry, což je původní název tohoto druhého největšího města Severního Irska. Název Derry je všeobecně používán mezi původními obyvateli Irska, naopak název Londonderry, který je zároveň oficiálním pojmenováním, používá především protestantská většina v Severním Irsku a většina obyvatel Velké Británie.

³⁰ WINCHESTER, Simon. *In Holy Terror: reporting the Ulster troubles*. London: Faber & Faber, 1974, s. 206.

1.1.5 Protestní hladovka severoirských vězňů v roce 1981

V roce 1979 se stala novou britskou premiérkou Margaret Thatcherová, která byla známa svou neústupnou politikou. I ona razantně odmítla požadavky irských vězňů a naopak zdůrazňovala kriminální povahu jejich činů. Stávky vězňů však nekončily, naopak se k nim přidávali další zadržení, především pak ve věznicích Long Kesh a Armagh.

Po dvou letech protestů se o vězně začala ve větší míře zajímat i širší veřejnost a přestala jejich protest brát jen jako krátkodobý výstřelek, ale jako opravdovou snahu o změnu podmínek, kvůli které jsou vězni schopni zajít až za hranici lidských možností. Zvenčí se k vězňům stále více přidávaly i davy protestujících, kteří pořádali pravidelné mítinky a pochody za práva vězňů. Těchto pochodů se účastnili členové PIRA, Sinn Féin, rodinní příslušníci vězňů i široká irská veřejnost. Veškeré snahy na zlepšení podmínek vězňů ztroskotaly v roce 1980, kdy se Evropská komise pro lidská práva postavila na stranu britských vězňů a odmítla udělit vězňům PIRA politický status.³¹

Po všech výše zmíněných neúspěšných formách vyjednávání se vězni uchýlili k poslední možné formě protestu, k hromadné hladovce. V roce 1972 se tehdejší republikánským vězňům podařilo díky hladovce vyjednat si na čtyři roky politický status, a tak byly do této nové hladovky vkládány velké naděje.

Koncem října 1980 začalo hladovku držet 7 vybraných mužů ve věznici Long Kesh. Vězni stanovili jasné požadavky. Chtěli mít možnost nosit vlastní civilní oblečení, stýkat se s ostatními republikánskými vězni, mít povoleno více návštěv rodinných příslušníků a dostat šanci na odpouštění poloviny trestu. Naopak nechtěli ve vězení vykonávat jakoukoliv práci.

V polovině prosince 1980 začal být stav jednoho z účastníků hladovky kritický a Británie tak přistoupila na požadavky vězňů. Jednalo se však pouze o ústní domluvu. Vězni neměli možnost si splnění podmínek jakkoliv ověřit, ale na dohodu nakonec přistoupili. Už počátkem roku 1981 se však ukázalo, že podmínky vězňů se prakticky nezměnily.

Republikánští vězni se rozhodli pro znovuzahájení hladovky. Vůdcem hladovkářů se stal Robert Sands, který vedl hladovku už na podzim 1980. Sedmadvacetiletý Robert Sands, odsouzený na 14 let za držení zbraní, zahájil protestní hladovku 1. března 1981. Sands se navíc rozhodl z vězení kandidovat do britského parlamentu. Díky masivní

³¹ FRANK, Jan. *Konflikt v Severním Irsku*. Praha: Triton, 2006, s. 133.

podpoře médií a veřejnosti se mu nakonec podařilo porazit protestantského kandidáta a získat tak křeslo v britském parlamentu. Veřejnost očekávala, že bude Sandsovi přiznán status politického vězně, ten mu však nikdy přidělen nebyl. Sands nakonec 5. května 1981 na následky celkového vyčerpání organismu zemřel. Britové brali jeho smrt jako vítězství své neústupné politiky, zatímco pro Iry se stal symbolem mučedníka a novodobého hrdiny. Sandsova pohřbu se podle odhadů zúčastnilo až sto tisíc lidí. V květnu zemřeli další dva hladovkáři a v irských městech se tak opět rozpoutaly masivní demonstrace. Léto 1981 je považováno za jedno z nejdivočejších období severoirského konfliktu. Ke srážkám mezi republikány a unionisty nedocházelo pouze v Belfastu a Londonderry, největších městech Severního Irsku, ale i na území Irské republiky, kde se protestovalo především před sídlem britské ambasády. K hladovce se připojovalo stále více vězňů, stále více jich také na následky podvýživy a zhroucení organismu umíralo. V srpnu 1981 zemřel už desátý vězeň PIRA a několik dalších jich bylo v kritickém stavu. Pod nátlakem veřejnosti a církve se řešení problému předalo do rukou příbuzných protestujících hladovkářů, kteří nařídili jejich okamžitou resuscitaci a napojení na umělou výživu.

Margaret Thatcherová nakonec souhlasila s některými podmínkami vězňů. Ti mohli začít nosit vlastní oblečení a zároveň dostali šanci na prominutí až poloviny trestu.

Protestní hladovka ve věznici Long Kesh skončila 3. října 1981. Zemřelo při ní celkem deset protestujících vězňů.

Nejvíce z úmrtí deseti katolických Irů těžila republikánská strana Sinn Féin, která zažívala nejsilnější podporu veřejnosti od svého vzniku. V listopadu 1981 proběhl sraz strany, která zahájila politiku tzv. “Volbami a kulkami“ a která se rozhodla kandidovat v následných komunálních volbách v Severním Irsku.

Protestní hladovky z roku 1981 rozpoutaly novou vlnu politického vyjednávání mezi republikány a unionisty. Nyní i s většinovou podporou veřejnosti však v pozadí operující PIRA stupňovala svou agresi a mařila jakékoliv politické pokusy o urovnání konfliktu mírovou cestou.

1.1.6 Konec severoirského konfliktu

Počátek 90. let 20. století se nesl již v duchu čistě politického vyjednávání. Británie si uvědomila, že PIRA je svým stylem guerillové války prakticky neporazitelná a byla tak připravena nabídnout Irsku mírové řešení. V následujících letech proběhlo množství setkání zástupců PIRA, Sinn Féin a Británie. Republikáni si postupně uvědomili, že nemohou trvat na nárocích formovaných v první polovině 20. století a že budou muset nakonec výrazně ustoupit ze svých požadavků. K první velké dohodě došlo na konci roku 1993. Nejdůležitějším článkem dohody bylo, že obyvatelé Severního Irska budou mít sami možnost rozhodnout, zda budou chtít setrvat v unii s Velkou Británií nebo zda se připojí k Irské republice. Vzhledem k převaze protestantů v Severním Irsku bylo dopředu jasné, že takové hlasování vždy dopadne ve prospěch unionistů. Jednalo se tedy o mimořádný ústupek republikánů. Definitivní ukončení bojů a klid zbraní oznámila PIRA 31. srpna 1994. K tomuto datu se váže oficiální konec militantního způsobu boje za sjednocení Irska.³²

³² O'BRIEN, Brendan. *Dlouhý boj: IRA*. Brno: „Zvláštní vydání...“, 2003, s. 285.

2. Metodologická část práce

2.1 Výzkumná metoda - kvalitativní obsahová analýza

Cílem této práce je snaha nastínit, jakým způsobem se československé deníky věnovaly protestní hladovce severoirských vězňů v roce 1981. Jako výzkumnou metodu jsem si předem stanovil kvalitativní obsahovou analýzu, díky které bych měl na předem stanoveném počtu československých deníků vysledovat, jakou měrou se tyto deníky vybranému tématu věnovaly. Důraz není kladen na množství článků, jejich délku nebo přesný počet znaků, ale na obsah a formální podobu jejich sdělení. V práci jsou však zmíněny i počty jednotlivých článků. O provázanosti kvalitativní a kvantitativní metody výzkumu při analýze dokumentů hovoří ve své knize *Kvalitativní výzkum* Hendl: „V průběhu vyhodnocení dokumentů lze použít i některé z kvantitativních metod obsahové analýzy, kdy se zaměříme na statistickou analýzu získaných četností výskytů jednotlivých obsahových prvků.“³³

Kvalitativní metoda výzkumu je metoda, která používá induktivní logiku. Na začátku každého kvalitativního výzkumu je proces sběru dat, u kterých poté výzkumník zkoumá jejich pravidelnost a význam a na jejichž základě formuluje předběžné závěry.³⁴ Prvním krokem kvalitativní výzkumné metody je vybrání si určitého tématu, u kterého poté výzkumník definuje základní výzkumné otázky.³⁵ V mém případě se jedná o téma protestní hladovky severoirských vězňů, která probíhala od 1. března do 3. února 1981 v severoirské věznici Long Kesh.

Výzkumné otázky jsem stanovil na základě mnou formulovaných vstupních hypotéz, ty jsou představeny v následující podkapitole. Jedná se o předem stanovené hypotézy, které se v závěru práce budu snažit potvrdit, nebo naopak vyvrátit.

Jako výzkumný vzorek jsem si vybral tři deníky, které patřily v roce 1981 k nejčtenějším v Československu. Těmito deníky jsou *Rudé právo*, *Mladá fronta* a *Lidová demokracie*. Všechny tyto deníky vycházely každý všední den a v sobotu, přičemž k pátečnímu nebo sobotnímu vydání byla připojena i víkendová příloha. Cílem

³³ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody, aplikace*. Praha: Portál, 2008, s. 131.

³⁴ DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum, 2011, s. 287.

³⁵ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody, aplikace*. Praha: Portál, 2008, s. 48.

výzkumu je analýza všech zpráv, článků, rozhovorů a fotografií, které se věnují událostem v Severním Irsku ve zkoumaném období. Důraz je kladen především na formální podobu zpráv, na míru jejich objektivitu/subjektivitu a na výrazové prostředky v nich použité.

2.2 Vstupní hypotézy

Výběr zkoumaných deníků v závislosti na zkoumaném období a tématu přímo vybízí k formulování základních vstupních hypotéz, které se budu snažit v závěru práce potvrdit nebo vyvrátit.

V roce 1981 byla Evropa pevně rozdělena na západní a východní blok. Propagandistické působení v zemích východního socialistického bloku mělo snahu zdiskreditovat všechny západní kapitalistické země, proto se budu v práci snažit potvrdit základní hypotézu, že téma protestní hladovky severoirských vězňů posloužilo k vykreslení Velké Británie jako utlačovatele menšího a sociálně slabšího Irsku. Pohledy tehdejších československých deníků na celou severoirskou problematiku by měly být ve zkoumaném období spíše subjektivně zaměřeny a měly by stát na straně protestních hladovkářů, jako bojovníků za svobodu země okupované britskými kolonisty. Zprávy ve vybraných denících by tedy měly spíše kritizovat postoj britských vládních orgánů a ospravedlňovat snahu severoirských vězňů. Předpokládám, že postoj britských úřadů k severoirské problematice byl v denících posléze paušalizován na všechny západní země neuznávající ideu socialismu. V denících by mohlo být informováno i o demonstracích a protestních akcích na podporu severoirských vězňů, které se během protestní hladovky konaly po celém světě. V takových zprávách by vzhledem k povaze tehdejších deníků měl být zdůrazněn celosvětový negativní ohlas směrem k politice Velké Británie a tedy i globální zdiskreditování politiky západních mocností.

2.3 Výzkumné otázky

Jedním z prvních kroků kvalitativní analýzy je stanovení základních výzkumných otázek, na které se výzkumník během procesu analýzy snaží nalézt

odpověď. Povaha kvalitativního výzkumu navíc umožňuje tyto otázky postupně doplňovat nebo modifikovat. Díky tomu je kvalitativní metoda výzkumu považována za metodu emergentní neboli pružnou.³⁶

Na počátku kvalitativní obsahové analýzy protestní hladovky severoirských vězňů jsem si stanovil těchto několik základních výzkumných otázek:

- Jak velký prostor je věnován protestní hladovce v jednotlivých denících?
- Jak velký prostor je v denících věnován dalším severoirským událostem?
- Jaký postoj k severoirským událostem jednotlivé deníky zauímají?
- Jaké výrazové prostředky jednotlivé deníky používají?
- Jakým způsobem funguje propaganda v jednotlivých denících?

³⁶ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody, aplikace*. Praha: Portál, 2008, s. 48.

3. Výzkumná část práce

3.1 Kvalitativní obsahová analýza Rudého práva

3.1.1 Formální podoba Rudého práva v roce 1981

První číslo Rudého práva vyšlo 21. září roku 1920 jako ústřední orgán levice sociální demokracie.³⁷ O několik měsíců později, konkrétně v květnu 1921, se stal z Rudého práva ústřední tiskový orgán Komunistické strany Československa. V roce 1981 se jednalo o jeho již 61. ročník. Rudé právo bylo deníkem s největším nákladem v komunistickém Československu. V období mezi roky 1979 až 1989 dosáhl deník nákladu okolo jednoho milionu kusů výtisků denně.³⁸ Rudé právo vycházelo v roce 1981 vždy každý všední den a v sobotu. Součástí sobotního vydání byla také několikastránková příloha s názvem Haló sobota.

Největší důraz kladly noviny na události z domova a ze zemí “východního“ bloku, kterým byly vyhrazeny strany jedna až pět. Zahraniční události pak zaujímaly prostor na stranách šest a sedm. Osmá strana patřila informacím ze světa sportu. Příležitostně byly články ze zahraničí posunuty o jednu či dvě strany. K tomu docházelo především tehdy, pokud se na stranách věnujících se domácímu zpravodajství objevily články související s fungováním Komunistické strany nebo s projevy vysokých vládních činitelů. Příležitostně se krátké zahraniční zprávy objevily i na titulní straně novin, nikdy jim však nebyl věnován hlavní prostor titulní strany. V zahraniční sekci na straně sedm se objevovaly zprávy buď formou článků, popisků u fotografií nebo v sloupku *24 hodin ze zahraničí*. Na straně sedm se nacházela zpravidla jedna, maximálně dvě fotografie, které doplňovaly nejaktuálnější zahraniční události.

Během zkoumaného období od 1. března do 5. února 1981 bylo v Rudém právu uvedeno velké množství zpráv týkajících se severoirských událostí a to jak v zahraniční sekci, tak příležitostně i na titulní straně novin.

³⁷ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, s. 169.

³⁸ KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, s. 249, 253.

Na následujících stranách se věnuji podrobnému rozboru všech zpráv týkajících se severoirských událostí ve zkoumaném období. V poznámce pod čarou jsou uvedeny pouze články, ze kterých jsem použil přesné citace. Kompletní seznam všech článků Rudého práva zabývajících se severoirskými událostmi se nachází na závěrečných stranách této práce.

3.1.2 Rozbor zkoumaného mediálního obsahu Rudého práva

3.1.2.1 Období od 1. března do 6. května

První část zkoumaného období sleduje průběh úvodních měsíců protestní hladovky severoirských vězňů, především pak měnící se zdravotní stav prvního dobrovolného hladovkáře Roberta Sandse. Sledované období končí ve středu 6. května, kdy deník informoval o Sandsově smrti.

Robert Sands začal držet hladovku v severoirském vězení Long Kesh 1. března, přesto se ale v tomto měsíci objevily v Rudém právu pouze dvě zprávy informující o událostech v Severním Irsku. Až v pátek 20. března byla uvedena v zahraniční sekci *24 hodin ze zahraničí* krátká zpráva, která informovala o tzv. zákonu o terorismu, jehož prodloužení prosadila Dolní sněmovna britského parlamentu. Jednalo se o zákon, který umožnil britským silám brutálně postupovat proti irským demonstrantům a členům IRA. Další zpráva se v zahraniční rubrice objevila v úterý 24. března a věnovala se snaze bývalé severoirské poslankyně B. McAliskeyové-Devlinové ucházet se v doplňovacích volbách do Dolní sněmovny britského parlamentu o post poslankyně za severoirský obvod Fermanagh – South Tyrone. Ve zprávě byla zdůrazněna především snaha McAliskeyové-Devlinové upoutat pozornost světové veřejnosti směrem k osudu severoirských vězňů.

První dubnová zpráva se objevila až v polovině měsíce, konkrétně ve středu 15. dubna. Karel Starý, autor tohoto poměrně dlouhého článku v zahraniční sekci deníku, se naplno věnoval protestní hladovce Roberta Sandse. Jednalo se o vůbec první zmínku o protestní hladovce od jejího zahájení. Autor článku informoval i o politickém mandátu, který Sands získal v doplňovacích volbách do Dolní sněmovny britského parlamentu: *„27letý vězeň britského koncentračního tábora v Long Kesh v Severním Irsku Robert*

Sands přece jen si zachová poslanecký mandát, který získal 9. dubna v doplňovacích volbách. Dolní sněmovna britského parlamentu se v pondělí večer vyslovila proti zrušení tohoto mandátu, jak to požadovala vláda a s ní spojené reakční okruhy.“³⁹ Největší zajímavostí na článku Karla Starého je označení věznice Long Kesh jako koncentračního tábora. Článek dále informoval o zdravotním stavu Roberta Sandse, který se na počátku sedmého týdne hladovky prudce zhoršil. V následujících dnech, ve čtvrtek 16. dubna a v pátek 17. dubna, se v zahraničních sekcích objevily dva články o stále se zhoršujícím zdravotním stavu Roberta Sandse. Páteční článek pak navíc informoval o velkých demonstracích, které se na podporu Sandse konaly v největších severoirských městech. Krátký článek ze čtvrtka 23. dubna s titulkem *“Růst napětí v Severním Irsku”* informoval o pohřbu dvou mladých chlapců, ti zemřeli pod koly vojenského automobilu, který rozháněl demonstranty při jedné z protestních akcí v Severním Irsku. Článek se věnoval i pokračující hladovce Roberta Sandse a jeho zhoršujícímu se zdraví. V pátek 24. dubna se v zahraniční sekci novin objevil velký článek s titulkem *“Zbývá týden života?”*, který byl navíc doplněn fotografií Roberta Sandse. Jednalo se vůbec o první fotografii v Rudém právu, která se věnovala severoirskému konfliktu. V následujícím týdnu od pondělí 27. dubna do čtvrtka 30. dubna se v zahraniční sekci Rudého práva pravidelně objevovaly články zaměřené na zhoršující se zdravotní stav Roberta Sandse. Pod čtvrtečním článkem z 30. dubna byl podepsán zpravodaj Karel Starý. V článku, který nesl titulek *“Zápas Roberta Sandse”*, byl popsán Sandsův špatný zdravotní stav a jeho odhodlání protestní hladovku nepřerušit. Autor článku Karel Starý navíc takto kriticky vylíčil každodenní život v severoirských městech: *„Barikády, hořící domy a automobily, rozsáhlé zatýkání republikánů, další mrtví a ranění – takový je po mnohaleté přímé britské správě a při přítomnosti velkého počtu britských vojáků dnešní obraz Severního Irsku.*“⁴⁰

V pátek 1. května se v zahraniční rubrice Rudého práva objevil článek s titulkem *“Stavějí barikády”* věnující se eskalujícímu napětí v ulicích severoirských měst, stále pokračující hladovce Roberta Sandse, ale také výzvě B. McAliskeyové-Devlinové, aby svět bojkotoval britské obchodní lodě. Článek byl také doplněn dvěma fotografiemi demonstrací v severoirských městech. Součástí článku ze 4. května s nadpisem *“Belfast jako vojenský tábor”* byly i fotografie britských vojáků kontrolujících na ulici v Belfastu osobní vozidlo. Úterní článek z 5. května nesl nadpis *“Napětí v Severním*

³⁹ STARÝ, Karel. Vězeň z Long Kesh poslancem. *Rudé právo*. 15. 4. 1981, roč. 61, č. 89, s. 7.

⁴⁰ STARÝ, Karel. Zápas Roberta Sandse. *Rudé právo*. 30. 4. 1981, roč. 61, č. 101, s. 7.

Irsku stoupá – Strach z dalšího vývoje“ a upozornil na fakt, že pokud Robert Sands, držící už 65. den hladovku, zemře, spustí se nevídaná vlna násilí, která povede k dalším obětem na životech. Tento článek byl opět doplněn dvěma fotografiemi. Na první z nich byl vyfocen plakát v jedné severoirské ulici s podobiznami protestujících vězňů, na druhém snímku byl zachycen britský voják prohledávající mladého Ira kvůli zbraním a výbušninám. Ve středu 6. května se na titulní straně Rudého práva objevil krátký článek s nadpisem *“Smrt po 66 dnech hladovky*“, který informoval o smrti Roberta Sandse. Článek dále pokračoval na straně sedm v zahraniční rubrice, kde byl doplněn Sandsovou fotografií. Článek také poměrně detailně popsal Sandsův osobní život a průběh první hladovky, které se zúčastnil už na podzim roku 1980. Součástí tohoto rozsáhlého článku bylo i vyjádření irských komunistů: *„Komunistická strana Irska ve shodě s širokým reprezentativním názorem jak na jihu, tak na severu Irska odsuzuje britskou vládu za neospravedlnitelné odmítnutí požadavku poslance Roberta Sandse.*“⁴¹

3.1.2.2 Období od 7. května do 21. srpna

Druhá část zkoumaného období sleduje především osudy dalších protestujících vězňů. Články se věnují jejich zhoršujícím se zdravotnímu stavu, případně jejich úmrtí. Dalším z témat, které se v tomto období na stránkách deníku objevují, jsou masové protesty v největších severoirských městech. Druhé sledované období končí v pátek 21. srpna, tedy v den kdy zemřel na následky protestní hladovky desátý a zároveň poslední severoirský vězeň.

Článek, který vyšel ve čtvrtek 7. května, byl rozdělen na dvě části. První z nich se objevila na titulní straně pod titulkem *“Neochota britské vlády hledat řešení*“. Text dále pokračoval v zahraniční sekci na sedmé straně a jeho autorem byl opět Karel Starý. Tématem byl především připravovaný pohřeb Roberta Sandse a s ním spojené obavy z narůstajícího napětí v severoirských městech. Autor dále zdůraznil, že další severoirští vězni jsou odhodláni pokračovat v hladovce i přes to, že se jí britská vláda rozhodla zcela ignorovat. Článek byl navíc doplněn fotografií, na které byl zachycen dav protestantů v New Yorku nesoucí před tamní britský konzulát symbolickou rakev.

⁴¹ STARÝ, Karel. Smrt po 66 dnech hladovky. *Rudé právo*. 6. 5. 1981, roč. 61, č. 105, s. 7.

Následující den v pátek 8. května byl na titulní straně zveřejněn další článek redaktora Karla Starého, který tentokrát nesl titulky *“Sandsova smrt vytváří výbušnou situaci v Irsku“* a opět pokračoval až na stranu sedm do zahraniční sekce, kde byl doplněn o fotografií ze Sandsova pohřbu. V článku se dále objevily zprávy o demonstracích na podporu Sandse, které se konaly v Londýně, Paříži a Lisabonu. V sobotu 9. května byl na zahraniční straně Rudého práva uveden článek Pavla Urbana, který velmi podrobně popsal, jaká situace panuje v ulicích severoirských měst, a zároveň zrekapituloval události z uplynulých dnů. Urban dále zdůraznil, že irská média mluví o věznici Long Kesh jako o koncentračním táboře. On sám použil pojem internační tábor. Následující pondělí 11. května zveřejnilo Rudé právo další článek od Karla Starého s titulkem *“Nové střety v Severním Irsku“*. Autor článku informoval o novém vězni J. McDonnellovi, který se rozhodl připojit k protestní hladovce. Ve středu 13. května přichází zpráva o smrti Francise Hughese, dalšího účastníka hladovky. Rudé právo o ní informovalo na titulní straně. Článek ze čtvrtka 14. května se zabýval smrtí 21letého muže, který byl v noci na středu zastřelen britskými vojáky. Dále se článek věnoval informacím o smrti Hughese, které byly doplněny i jeho fotografií. Článek z pátku 15. května, jehož autorem byl opět redaktor Pavel Urban, informoval o dalším účastníkovi hladovky Brendanovi McLaughlinovi a o pokračujícím napětí v severoirských městech. V pondělí 18. května se v zahraniční sekci objevil článek s titulkem *“Další oběti britské zvěle“*, který se mimo jiné věnoval i pohřbu 14leté Julie Livingstonové. Ta zemřela na následky poranění hlavy od plastické střely. V následujících dnech se v Rudém právu znovu objevily články redaktora Karla Starého. Jeho článek z úterý 19. května informoval o kritickém stavu dalšího účastníka hladovky Raymonda McCreeshe. Následující den, ve středu 20. května, se objevila krátká zpráva s titulkem *“Cynismus vlády M. Thatcherové“*, v níž Karel Starý shrnul neústupné stanovisko britské vlády nevyjednávat s vězni a zároveň poukázal na kritický zdravotní stav několika účastníků hladovky. Starého další článek ze čtvrtka 21. května nesl název *“Děti jako terče“* a informoval o tom, že po smrti Julie Livingstonové byla plastovým projektilem do hlavy trefena další školačka Anne Kellyová. Článek dále zmínil útok členů IRA na britskou vojenskou hlídku ve městě Newry, při kterém zemřelo celkem pět britských vojáků. O den později, v pátek 22. května, reportoval Karel Starý o smrti hladovkáře Raymonda McCreeshe a o výrazném zhoršení zdravotního stavu dalšího hladovkáře Patricka O’Hary. Pro pojmenování věznice Long Kesh navíc redaktor Karel Starý ve svém článku opět použil pojem koncentrační tábor. Obdobná zpráva se objevila i o den

později, v sobotu 23. května, kdy Karel Starý v krátkém článku informoval o smrti výše zmíněného Patricka O'Hary. Autor článku poměrně detailně popsal průběh O'Harovi smrti: „*Zemřel v pátek po půlnoci našeho času v náruči své matky ve vězeňské nemocnici a jeho poslední slova byla: Boj pokračuje.*“⁴² Ve zbylých květnových dnech se v Rudém právu objevily ještě tři krátké zprávy. Ta z pondělí 25. května informovala o smrti již zmíněné školačky Anne Kellyové, která zemřela v nemocnici na následky poranění hlavy od plastové střely. Informaci navíc doplnila fotografie z pohřbu severoirského vězně Raymonda McCreeshe. Zpráva se objevila pod zajímavým a hodně emotivním titulkem „*Britská vláda má na svědomí další zločin – Zastřelili dítě*“. V úterý 26. května se objevil pouze velmi krátký sloupek informující o pohřbu Patricka O'Hary. Poslední květnová zpráva byla v zahraniční sekci Rudého práva uvedena v pátek 29. května pod titulkem „*M. Thatcherová říká NE!*“. Ve zprávě bylo poukázáno na neústupnou politiku britské konzervativní vlády. Zajímavá je především poslední část zprávy: „*V téže době, kdy Thatcherová v Belfastu cynicky komentovala dobrovolnou smrt čtyř vězňů v Long Kesh, byli v přestřelce v Londonderry zabiti britským vojákem dva mladí lidé a další utrpěli těžké zranění.*“⁴³

Červnové články zaměřené na události v Severním Irsku informovaly především o zapojení dalších vězňů do protestní hladovky, o politickém mandátu, který získali další protestující vězni, a o demonstracích ve větších městech Severního Irsku na podporu hladovkářů. První červnová zpráva týkající se severoirských událostí se objevila až v pondělí 8. června a nesla titulek „*Stupňování protestní hladovky*“. Zpráva informovala o tom, že se v nejbližší době přidá k protestu další vězeň. O den později, v úterý 9. června, se na titulní straně Rudého práva skutečně objevila krátká zpráva o zapojení 23letého Thomase McElweeho k protestní hladovce. Článek z pátku 12. června pak informoval o pátrání po osmi příslušnících IRA, kterým se podařilo uprchnout z belfastské věznice Crumlin Road. V pondělí 15. června se v zahraniční rubrice objevil krátký článek informující o tom, že se členy Dolní komory irského parlamentu stali další dva severoirští vězni Kieran Doherty a Patrick Agnew. Článek poukázal na to, že: „*(...) jejich účast ve volbách dovoluje ústava Irské republiky.*“⁴⁴ O den později, v úterý 16. června, informoval krátký článek o již šestém účastníkovi protestní hladovky Paddy Quinnovi. Ve zprávě bylo opět zdůrazněno, že: „*Vězňové požadují ukončení britského*

⁴² STARÝ, Karel. Další oběť britské vlády. *Rudé právo*. 23. 5. 1981, roč. 61, č. 120, s. 7.

⁴³ ČTK. M. Thatcherová říká NE. *Rudé právo*. 29. 5. 1981, roč. 61, č. 125, s. 7.

⁴⁴ ČTK. Vězni z Long Kesh členy parlamentu. *Rudé právo*. 15. 6. 1981, roč. 61, č. 139, s. 6.

násilí a represí v severoirské provincii a přiznání statutu politických vězňů pro bojovníky za svobodu Severního Irsku.“⁴⁵ Ve středu 17. června se na šesté straně v zahraniční rubrice objevila pouze jedna fotografie s krátkým textem. Na fotografii byl zachycen malý chlapec ve společnosti dvou britských vojáků. Fotografie byla doplněna popiskem: „*Strach a násilí – to je atmosféra, ve které žijí děti v Severním Irsku, kde nelidská politika Velké Británie odmítá respektovat občanská práva.*“⁴⁶ Zpráva z úterý 26. června přinesla informace o již sedmém účastníkovi hladovky Michaelu J. Devinovi. Vězení v Long Kesh bylo ve zprávě opět představeno jako koncentrační tábor. Další krátká zpráva z pondělí 29. června ze sekce *24 hodin ze zahraničí* informovala o předloze nového zákona o takzvaném lidovém zastoupení, který měl zbavit práva kandidovat v parlamentních volbách všechny, kteří si ve vězení odpykávají trest delší než jeden rok. Poslední červnový článek z úterý 30. června informoval o osmém účastníkovi hladovky Laurencovi McKeownovi a o uplynulém nedělním protestním pochodu, kterého se v Belfastu zúčastnilo na 15 000 lidí.

Během prvních červencových dnů se pak v Rudém právu objevovaly novinky ze Severního Irsku každý den. První zpráva ze středy 1. července reportovala o zvolení nového irského ministerského předsedy, dosavadního vůdce opozice, Garreta Fitzgeralda. Ve čtvrtek 2. července se pak na titulní straně objevila krátká zpráva, ve které bylo uvedeno, že předseda československé vlády Lubomír Štrougal zaslal nově zvolenému předsedovi irské vlády blahopřejný dopis. Další den, v pátek 3. července, se noviny začaly opět věnovat severoirským vězňům, když informovaly o dalším odmítnutí vězňů ukončit hladovku. Sobotní zpráva ze 4. července pak upozornila na kritický zdravotní stav Josepha McDonnella. V tomto článku byl opět použit výraz koncentrační tábor. Další zpráva ze čtvrtka 9. července informovala o McDonnellově smrti. Druhý den, v pátek 10. července, se pak na titulní straně objevil krátký článek o připojení Patricka McGeowna k protestní hladovce, který tak okamžitě nahradil zesnulého McDonnella. Uprostřed dalšího týdne se v zahraniční rubrice Rudého práva postupně objevily tři krátké články. První z nich, z úterý 14. července, informoval o smrti Martina Hursona, už šestého vězně, který zemřel během protestní hladovky. Ve zprávě se objevil i úryvek z článku ze sovětského listu Pravda, jehož autorem byl Gennadij Vasiljev: „*Svým nekompromisním a krutým přístupem britská konzervativní vláda Margaret Thatcherové dokazuje, že nemá v úmyslu provést v Ulsteru reformy,*

⁴⁵ ČTK. Už šestý účastník hladovky. *Rudé právo*. 16. 6. 1981, roč. 61, č. 140, s. 7.

⁴⁶ Foto ČTK. Strach a násilí (...). *Rudé právo*. 17. 6. 1981, roč. 61, č. 141, s. 6.

keré požadují účastníci severoirského hnutí za občanská práva a demokratická veřejnost Velké Británie.“⁴⁷ Zpráva ze středy 15. července podala svědectví o pouličních nepokojích, které nastaly v severoirském městě Toomebridge, ležícím mezi Belfastem a Londonderry. Čtvrteční článek z 16. července pak pouze upozornil na velmi špatný zdravotní stav vězňů Kierana Dohertyho a Kevina Lynche a o zapojení nového hladovkáře Matta Devlina. Kromě toho článek informoval o nasazení šesti vysoce postavených britských policejních důstojníků v Severním Irsku. Krátký článek se na titulní straně Rudého práva objevil v úterý 21. července. Informoval o již velmi kritickém zdravotním stavu Dohertyho a Lynche a o vyjádření britského ministra pro Severní Irsko Humpreyho Atkinse, který podle zprávy: „(...) cynicky opakoval, že konzervativní vláda Margaret Thatcherové odmítá jednat s vězni o splnění jejich požadavků.“⁴⁸ Velmi zajímavá, poměrně hodně subjektivně zaměřená zpráva, se na sedmé straně v zahraniční sekci objevila ve středu 22. července. Za titulkem *“Licoměrné úsilí londýnské vlády“* následoval text: „Dva představitelé britského úřadu pro Severní Irsko v úterý navštívili koncentrační tábor Long Kesh u Belfastu a pokusili se opět neúspěšně zlomit odhodlání vězňů, kteří zde drží protestní hladovku za přiznání statutu politických vězňů a proti politice koloniální nadvlády nad Ulsterem.“⁴⁹ Jako autor tohoto článku byla uvedena Československá tisková kancelář. Druhý den, ve čtvrtek 23. července, se objevil krátký článek o stavu Dohertyho a Lynche, kteří byli podle dostupných informací na pokraji smrti. V sobotu 25. července se v zahraniční rubrice objevily tři fotografie. Na první z nich byli zobrazeni lidé demonstrující za severoirské vězně při příležitosti několikadenní návštěvy válečných lodí NATO v Bostonu. Druhá fotografie zachytila demonstranty v Dublinu, třetí pak plakáty se severoirskými vězni, jež byly vylepeny na zdech britského velvyslanectví v Paříži. Koncem července se pak objevily ještě tři krátké zprávy věnující se zhoršujícímu se zdravotnímu stavu protestujících vězňů Kierana Dohertyho a Kevina Lynche.

V měsíci srpnu se v Rudém právu už tradičně objevovaly zprávy o zapojení nových hladovkářů a o špatném zdravotním stavu nebo přímo smrti již protestujících vězňů. Kromě toho zde byly zmíněny i celosvětové demonstrace na podporu severoirských vězňů, stejně jako nadále trvající neústupný postoj britské vlády. Poprvé je zde také zmíněno jméno Owena Carrona, nového poslance zastupujícího severoirské

⁴⁷ VASILJEV, Genadij. V Long Kesh zemřel šestý vězeň. *Rudé právo*. 14. 7. 1981, č. 164, roč. 61, s. 6.

⁴⁸ URBAN, Pavel. Kritický stav dalších dvou vězňů. *Rudé právo*. 21. 7. 1981, roč. 61, č. 170, s. 1.

⁴⁹ ČTK. Licoměrné úsilí londýnské vlády. *Rudé právo*. 22. 7. 1981, roč. 61, č. 171, s. 7.

vězně. První srpnová zpráva se objevila v pondělí 3. srpna na titulní straně. Jednalo se o poměrně dlouhý článek, který se zabýval smrtí Kierana Dohertyho a Kevina Lynche. Článek navíc informoval o použití slzného plynu Královskou ulsterskou policií, k čemuž došlo poprvé od roku 1972. V úterý 4. srpna pak krátký článek na titulní straně informoval o zapojení Liama McCloskeyho k protestujícím hladovkářům. Ve středečním vydání z 5. srpna se objevily celkem tři zprávy o severoirských událostech. Malý článek na titulní straně se věnoval pohřbu Kierana Dohertyho v jeho rodném městě Andersontownu. V zahraniční rubrice se objevila krátká úvaha autora Miloše Krejčího s titulkem *“Londýn na pranýři“*, který shrnul dosavadní průběh protestní hladovky a upozornil na pevné odhodlání protestujících hladovkářů neustoupit od svých požadavků. Poslední zpráva upozornila na nebezpečí používání plastických strel při demonstracích v severoirských městech. V pátek 7. srpna informoval krátký článek o sérii výbuchů v největších severoirských městech. Zpráva dále uvedla, že: *„K zodpovědnosti za tuto koordinovanou akci se přihlásila ilegální IRA.“*⁵⁰ Pod dalším článkem ze soboty 8. srpna byl opět podepsán zpravodaj ČTK Pavel Urban. Ten ve své zprávě informoval o kritickém stavu dalšího vězně Thomase McElweeho. V článku se mu podařilo shrnout dosavadní počty obětí nepokojů v Severním Irsku: *„Jak bylo v pátek oficiálně oznámeno, od zahájení protestní hladovky vězňů v táboře Long Kesh začátkem března bylo v Severním Irsku zabito 51 a zraněno přes tisíc lidí. Více než polovina obětí na lidských životech (28) připadá na civilisty. Zatčeno bylo 1700 osob.“*⁵¹ V pondělí 10. srpna a v úterý 11. srpna se na titulní straně Rudého práva opět objevily krátké zprávy věnující se severoirským vězňům. Pondělní zpráva informovala o smrti Thomase McElweeho, ta úterní pak o zapojení Patricka Sheehana k protestujícím hladovkářům. V sobotu 15. srpna se v sekci *24 hodin ze zahraničí* objevila krátká zpráva o vyzbrojení policejních sil a s tím spojené rozeslání strel z plastické hmoty do všech problémových částí Velké Británie. Článek z pondělí 17. srpna odkázal na dopis, který zaslal tehdejší vůdce libyjské revoluce Muammar Kaddáfí generálnímu tajemníkovi OSN Kurtu Waldheimovi: *„M. Kaddáfí odsoudil nehumánní stanovisko britské vlády k situaci v severoirském koncentračním táboře Long Kesh, kde v důsledku hladovky zemřelo již devět Irů protestujících proti zvláštnímu požadujícímu udělení statutu politických vězňů. Požádal v této souvislosti K. Waldheima o zásah, který by vedl*

⁵⁰ ČTK. Série výbuchů v Severním Irsku. *Rudé právo*. 7. 8. 1981, roč. 61, č. 185, s. 7.

⁵¹ URBAN, Pavel. Postoj britské vlády podněcuje násilí a teror. *Rudé právo*. 8. 8. 1981, roč. 61, č. 186, s. 7.

k ukončení tragédie v Severním Irsku.“⁵² V úterý 18. srpna se na titulní straně objevil článek s nadpisem *“Londýnská vláda zaujímá nadále cynický postoj“*, který informoval o kritickém stavu hladovkáře Michaela Devina a o zapojení dalšího protestujícího vězně Jackieho McMullana. Pod středeční zprávou z 19. srpna byl podepsán opět zpravodaj ČTK Pavel Urban, který reportoval o snaze vlády M. Thatcherové vytvořit v Severním Irsku konzultativní vládu, jež by se aktivně zabývala řešením severoirské krize. Tento krok však odmítly protestantské i katolické strany. Další velký článek od zpravodaje Pavla Urbana se objevil na titulní straně Rudého práva v pátek 21. srpna. Článek informoval o smrti již desátého hladovkáře Michaela Devina. Zpravodaj ČTK Pavel Urban upozornil na fakt, že v hladovce dále pokračuje šest dalších vězňů z Long Kesh. Poprvé zde také bylo zmíněno jméno Owena Carrona, který se stal novým poslancem Dolní sněmovny britského parlamentu za severoirský obvod Fermanagh a South Tyrone. Jednalo se o stejný obvod, za který na počátku hladovky úspěšně kandidoval Robert Sands.

3.1.2.3 Období od 22. srpna do 5. října

Třetí část zkoumaného období se věnuje posledním týdnům protestní hladovky, během kterých se deník soustředil převážně na politická vyjednávání, která vedla k ukončení hladovky, o čemž Rudé právo informovalo v pondělí 5. října. Toto datum uzavírá mnou vymezené období protestní hladovky severoirských vězňů na stránkách Rudého práva.

Sobotní článek z 22. srpna se již naplno věnoval Owenu Carronovi: *„Namísto Roberta Sandse, který zemřel v koncentračním táboře Long Kesh 5. května po 66 dnech protestní hladovky, se novým poslancem Dolní sněmovny britského parlamentu za obvod Fermanagh and South Tyrone stal Owen Carron. Bylo to oficiálně oznámeno v pátek večer po sečtení hlasů z doplňovacích voleb, které se v tomto severoirském obvodu konaly ve čtvrtek. Carron zvítězil v doplňovacích volbách jako kandidát vězňů v koncentračním táboře Long Kesh a stoupenec kampaně za reformu represivního vězeňského režimu v Severním Irsku.“*⁵³ V pondělí 24. srpna se v zahraniční rubrice objevila fotografie z pařížské demonstrace na podporu severoirských vězňů. Kromě

⁵² ČTK. Odsouzení cynismu britské vlády. *Rudé právo*. 17. 8. 1981, roč. 61, č. 193, s. 6.

⁵³ URBAN, Pavel. V Long Keshi zemřel Michael Devine. *Rudé právo*. 21. 8. 1981, roč. 61, č. 197, s. 1.

fotografie byl v tento den otištěn i krátký článek informující o pohřbu Michaela Devina v Londonderry, kterého se zúčastnil i Owen Carron. O den později, v úterý 25. srpna, informoval Pavel Urban o Bernardu Foxovi, novém členovi protestní hladovky. Urban zároveň prezentoval postoj Owena Carrona, který na protest proti britské nadvládě v Severním Irsku odmítl zasednout jako poslanec ve Westminsteru. Poslední dvě srpnové zprávy byly zaměřeny na snahu Owena Carrona sejít se s M. Thatcherovou a projednat podmínky ukončení protestní hladovky. Zpráva z pátku 28. srpna zdůraznila, že: „*Carronovu žádost o schůzku k projednání požadavků vězňů Thatcherová odmítla.*“⁵⁴ Pondělní zpráva z titulní strany nesla nadpis „*Britské úřady ignorují spravedlivé požadavky*“ a reportovala o schůzce Owena Carrona a státního ministra pro Severní Irsko Michaela Aliona, která však opět skončila neúspěchem.

V úterý 1. září se v zahraniční rubrice objevil pouze krátký článek o zapojení vězně Gerarda Carvillu k protestní hladovce. O den později prezentoval na stejné straně svou úvahu londýnský dopisovatel Karel Starý. Ve svém článku shrnul dosavadní průběh hladovky a blíže seznámil čtenáře s vězením Long Kesh, ve kterém protestní hladovka probíhala: „*Půlrok od zahájení hladovky se časově shoduje s jiným výročím – před deseti lety byl dokončen koncentrační tábor v Long Keshi a britští vojáci nahnali za jeho brány první vězně. Od té doby nahradily britské úřady v rámci politiky ‘kriminalizace’ svých politických odpůrců v Severním Irsku internaci bez soudu soudem bez poroty a bez řádného právního procesu na základě výjimečných zákonů, změnilo nenáviděný název tábor Long Kesh na věznici Jeho Veličenstva Maze, na jméno, které používají jen britští vojáci a britský tisk, nikoli však Irové.*“⁵⁵ V pátek 4. září se v sekci *24 hodin ze zahraničí* objevilo prohlášení členů delegace Všeobecné konfederace práce, kteří podle zprávy v posledních dnech navštívili katolické oblasti Belfastu a konstatovali, že se tyto části města nacházejí v žalostném stavu. V úterý 8. září se pak na titulní straně objevila krátká zmínka o připojení severoirského vězně Johna Pickeringa k protestujícím hladovkářům. O několik dní později, v úterý 15. září, se obdobná zpráva věnovala zapojení Gerarda Hodgkinse k hladovce. Další zpráva se v Rudém právu objevila o den později a informovala o protestním dopise, který předaly rodiny hladovkářů M. Thatcherové. Delegaci, která dopis osobně předala, vedl Owen Carron. Krátký článek z úterý 22. září se věnoval Jamesovi Devinovi, dalšímu novému účastníkovi protestní hladovky. Předposlední zářijová zpráva z 28. září se věnovala

⁵⁴Zpravodaj ČTK. Hrubé pohrdání Londýna. *Rudé právo*. 28. 8. 1981, roč. 61, č. 203, s. 7.

⁵⁵STARÝ, Karel. Šest měsíců hladovky. *Rudé právo*. 2. 9. 1981, roč. 61, č. 207, s. 7.

ukončení hladovky Liama McCloskeyho, který tak učinil po 55 dnech protestu. Poslední zářijová zpráva ze středy 29. září poskytla vyjádření ministerského předsedy Irské republiky G. Fitzgeralda, který: „(...) *prohlásil v rozhlasovém interview, že hlavním úkolem irské vlády je sjednocení Irska pokojnou cestou, vzájemným pochopením a souhlasem irských protestantů a katolíků.*“⁵⁶

V pondělí 5. října se v zahraniční rubrice Rudého práva objevil článek s titulkem *‘‘Vězňové z Long Kesh ukončili hladovku‘‘*. Hlavní sdělení této zprávy bylo zřejmé: *‘‘Po 216 dnech skončila v sobotu v severoirském koncentračním táboře Long Kesh protestní hladovka proti zvůli britských úřadů.*‘‘⁵⁷ Zpráva dále uvedla, že i přes ukončení protestní hladovky je situace v Severním Irsku stále výbušná a že vyhlídky na mírové řešení jsou prakticky nulové.

Jednalo se o poslední zprávu, jež ohraničila dlouhé období protestní hladovky severoirských vězňů, kterou zahájil 1. března Robert Sands a při které zemřelo celkem deset severoirských vězňů.

3.1.3 Analýza zkoumaného mediálního obsahu Rudého práva

V Rudé právu bylo protestní hladovce a s ní spojeným událostem odehrávajících se v Severním Irsku věnováno nejvíce prostoru ze všech tří deníků. Během zkoumaného období se na stránkách deníku objevilo celkem 88 zpráv souvisejících s děním v Severním Irsku. V několika případech se krátké zprávy objevily přímo na titulní straně deníku, v drtivé většině případů byl však severoirským událostem věnován prostor v zahraniční rubrice na straně sedm. Zde byly tyto informace prezentovány celkem třemi způsoby. Nejčastěji to bylo formou delších či kratších článků, pod kterými byli podepsáni zpravodaj ČTK Pavel Urban, který reportoval přímo z Belfastu a redaktor Rudého práva Karel Starý. Nejčastěji však byla pod zprávami podepsána pouze ČTK. Další formou prezentace severoirských událostí byl krátký sloupek s názvem *24 hodin ze zahraničí*, ve kterém byly formou několika vět *‘‘bleskově‘‘* prezentovány zbylé zahraniční události. Posledním způsobem informování o severoirských událostech byly fotografie objevující se v zahraniční rubrice deníku. Během zkoumaného období se v

⁵⁶ NESG. Ministerský předseda (...). *Rudé právo*. 29. 9. 1981, roč. 61, č. 230, s. 7.

⁵⁷ Zpravodaj ČTK. Vězňové v Long Kesh ukončili hladovku. *Rudé právo*. 5. 10. 1981, roč. 61, č. 235, s. 7.

Rudém právu objevilo velké množství fotografií, jež souvisely se severoirskými událostmi. Jednalo se především o fotografie portrétů protestujících vězňů, jejich pohřbů a fotografie zobrazující davy demonstrantů v severoirských městech.

V prvních měsících zkoumaného období se Rudé právo nejvíce věnovalo protestu prvního hladovkáře Roberta Sandse. Ve zprávách bylo informováno o jeho špatném zdravotním stavu a o jeho snaze získat status politického vězně skrze své zvolení do Dolní sněmovny britského parlamentu. V měsíci dubnu se pak v souvislosti se zhoršujícím se stavem Sandse začaly objevovat i zprávy o nepokojích v ulicích severoirských měst. V tomto zkoumaném období má většina článků a zpráv podobu především informativního charakteru. Redaktor Karel Čech se ve svých člancích přesto dopouští hlubšího osobního hodnocení situace. Poprvé se v tomto období objevilo přirovnání věznice Long Kesh ke koncentračnímu táboru. Nejvíce tento termín používá ve svých člancích právě redaktor Karel Čech. První část zkoumaného období končí ve středu 6. května, kdy Rudé právo informovalo o smrti Roberta Sandse.

Hlavním tématem druhé části sledovaného období byly především osudy dalších vězňů, kteří se postupně přidali k protestní hladovce. Většina krátkých zpráv se věnuje zejména zapojení nových vězňů k hladovce, jejich zdravotnímu stavu, případně jejich smrti. Tyto zprávy měly opět podobu informativního charakteru. Vedle nich se objevují i články věnující se protestům v severoirských městech, dopadům na jejich obyvatele, případně články prezentující rozdílné politické názory zainteresovaných stran. Obecně se v tomto období setkáváme s již subjektivnějším popisem událostí, kdy se může čtenář článků spíše ztotožnit s postojem protestujících vězňů. Pod většinou takovýchto subjektivně zaměřených článků je podepsán redaktor Rudého práva Karel Čech, který opět používá termín koncentrační tábor. Ve druhém sledovaném období se setkáváme i s články redaktora ČTK Pavla Urbana, které však mají povahu pouze informativního charakteru. Urban se soustředí na faktické vylíčení situace v severoirských městech, na zrekapitulování uplynulých událostí a nepouští se do hlubšího osobního hodnocení konfliktu. Toto období končí v druhé polovině měsíce srpna, kdy umírá desátý severoirský vězeň a zároveň se poslancem v Dolní komoře britského parlamentu stává Owen Carron.

Závěrečná část sledovaného období se věnuje především snahám o ukončení protestní hladovky ze strany politiků i příbuzných vězňů. Stále se objevují informace o zdravotním stavu hladovkářů, častěji jsou ale pouze součástí rozsáhlejších článků dokumentujících politické vyjednávání mezi Carronem a britskou vládou. Tyto zprávy

mají opět formu převážně informativního rázu. Neústupný postoj britské vlády je v nich však čtenáři vylíčen jako negativní a špatný.

Celkový postoj deníku k severoirským událostem byl značně subjektivní. Z článků věnujících se severoirským událostem lze poměrně jasně vyčíst, že se deník stavěl na stranu severoirských vězňů. Protestující vězni byli často vylíčení jako *vlastenci*,⁵⁸ bojující za osvobození Severního Irsku od britské *koloniální nadvlády*.⁵⁹ Zajímavým výrazovým termínem bylo označení návštěvy dvou představitelů britské vlády ve věznici Long Kesh jako *licoměrné úsilí londýnské vlády*.⁶⁰ Z tohoto termínu je tedy patrné, že autor článku (v tomto případě ČTK) poukazuje na neupřímný a falešný postoj britských vládních činitelů k otázce vyjednávání o ukončení protestní hladovky severoirských vězňů. Odmítavý postoj britské vlády a nezájem se severoirskými vězni jednat byl navíc v článcích několikrát označen jako *cynický*.⁶¹ Na těchto příkladech je vidět jasná snaha Rudého práva vylíčit vládu Velké Británie jako vládu útlaku a represí v Severním Irsku. Za nejvýraznější termín považuji pro označení věznice Long Kesh použití pojmu *koncentrační tábor*.⁶² Při popisu věznice Long Kesh se toto označení poměrně často střídalo s pojmem *internační tábor*.⁶³

3.2 Kvalitativní obsahová analýza Mladé fronty

3.2.1 Formální podoba Mladé fronty v roce 1981

Mladá fronta byla založena v květnu roku 1945 jako list Svazu české mládeže.⁶⁴ V době socialismu pak byla Mladá fronta oficiálním deníkem Ústředního výboru Socialistického svazu mládeže. Jednalo se o jednu z nejčtenějších novin v tehdejší Československu. V období od roku 1979 až 1989 činil náklad Mladé fronty přibližně 300 000 kusů výtisků denně.⁶⁵ V roce 1981 vycházel deník každý všední den a v sobotu.

⁵⁸ ČTK. Stupňování protestní hladovky. *Rudé právo*. 8. 6. 1981, roč. 61, č. 133, s. 6.

⁵⁹ ČTK. Licoměrné úsilí londýnské vlády. *Rudé právo*. 22. 7. 1981, roč. 61, č. 171, s. 7.

⁶⁰ Tamtéž.

⁶¹ STARÝ, Karel. Cynismus vlády M. Thatcherové. *Rudé právo*. 20. 5. 1981, roč. 61, č. 117, s. 7.

⁶² STARÝ, Karel. Vězeň z Long Kesh poslancem. *Rudé právo*. 15. 4. 1981, roč. 61, č. 89, s. 7.

⁶³ ČTK. Růst napětí v Severním Irsku. *Rudé právo*. 23. 4. 1981, roč. 61, č. 95, s. 7.

⁶⁴ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, s. 233.

⁶⁵ KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, s. 249, 253.

Sobotní vydání bylo navíc doplněno o rozsáhlou víkendovou přílohu, která obsahoval úryvky z knih, rozšířené články ze zahraničí a články pro domácí ‘kutily a hospodyňky’. Na prvních pěti stranách deníku se objevovaly zpravidla články věnující se domácímu zpravodajství, případně informacím ze zemí, kde vládl, stejně jako v Československu, socialistický režim. Zahraniční rubrika novin byla, podobně jako v Rudém právu, umístěna až za zprávami z domova. V tomto případě na páté a šesté straně deníku. Poslední strana patřila informacím ze sportu. Zajímavostí titulní strany deníku bylo, že nad tiráží byly vždy umístěny tři až čtyři krátké ‘*poutače*’. Jednalo se o krátké, zpravidla jedno nebo dvou větné odkazy na větší články, které se nacházely na dalších stranách deníku. Několikrát se v tomto prostoru objevil i ‘*poutač*’, odkazující na článek věnující se severoirskému konfliktu, který se poté nacházel právě na stranách vyhraněných zahraničním událostem.

Zahraniční zprávy byly rozděleny do několika kategorií. Jednalo se o větší články, které mohly zabírat i celou třetinu stránky, o menší sloupky, kterých byla vždy v zahraniční rubrice převaha, a o speciální sekce ‘*bleskových*’ zpráv, které se skládaly pouze z několika nejdůležitějších vět. Tato speciální sekce měla v zahraniční rubrice vždy vyhraněn určitý prostor, jenž byl označen symbolem malého globu. Další zajímavostí zahraniční rubriky bylo místopisné označování jednotlivých článků a sloupků. U drtivé většiny zpráv tak bylo před samotným titulkem umístěno místopisné označení, které udávalo, kde se událost odehrává. V případě této práce se jednalo o místopisná označení jako *Ulster*, *Severní Irsko* nebo *Long Kesh*.

Stejně jako v Rudém právu jsem v rozboru Mladé fronty uvedl v poznámce pod čarou pouze články, ze kterých jsem použil přesné citace. Kompletní seznam všech článků Mladé fronty zabývajících se severoirskými událostmi se nachází na závěrečných stranách této práce.

3.2.2 Rozbor zkoumaného mediálního obsahu Mladé fronty

3.2.2.1 Období od 1. března do 6. května

Toto první rozebírané období je opět ohraničeno počátkem protestní hladovky v severoirském vězení Long Kesh a smrtí Roberta Sandse, o které Mladá fronta informovala ve středu 6. května.

V měsíci březnu se v Mladé frontě objevila pouze jedna krátká zpráva s titulkem *“Ulster: žádný „výprodej“*, která informovala o návratu M. Thatcherové ze Severního Irsku a o pokračujících represích britské vlády v Ulsteru.

První dubnová zpráva se v Mladé frontě objevila až v sobotu 11. dubna a nesla název *“Morální porážka“*. Zpráva informovala o vítězství severoirského vězně Roberta Sandse v doplňovacích volbách do Dolní sněmovny britského parlamentu. Jednalo se o první zprávu, ve které bylo zmíněno jméno Roberta Sandse. O týden později, v sobotu 18. dubna, se v zahraniční rubrice Mladé fronty objevila fotografie a popis s informací o demonstracích v severoirských městech Belfastu, Londonderry a Dungannonu. V popisku byl zmíněn i špatný zdravotní stav Roberta Sandse, stejně tak zde bylo poprvé použito výrazu koncentrační tábor pro označení severoirského vězení Long Kesh. Další zpráva ze středy 22. dubna informovala o zhoršujícím se stavu Roberta Sandse a o neústupném stanovisku britské vlády. O den později, ve čtvrtek 23. dubna, se v zahraniční rubrice objevily dvě fotografie zobrazující demonstrace v severoirských městech. Článek ze soboty 25. dubna s titulkem *“Ulster: časovaná puma před výbuchem násilí“* pak informoval o pokračujících demonstracích ve všech velkých městech Severního Irsku. Zpráva z následujícího pondělí 27. dubna informovala o neúspěšném pokusu vyslanců Evropské komise pro lidská práva, kteří navštívili věznici Long Kesh, avšak Roberta Sandse od přerušování hladovky neodradili. Další den v úterý 28. dubna se opět objevila fotografie, na které bylo zobrazeno střetnutí mladých demonstrantů s policií. U fotografie byl i malý sloupek, který informoval o kritickém zdravotním stavu Sandse. Ve středu 29. dubna se na titulní straně Mladé fronty objevil nadpis *“Musí Robert Sands zemřít“*, který odkazoval na pátou stranu deníku, kde poměrně rozsáhlý článek rekapituloval dosavadní průběh protestní hladovky. V tomto článku byly zmíněny i probíhající represivní akce proti severoirským republikánům. K článku byla navíc doplněna fotografie zobrazující demonstranty v Londonderry. Poslední dubnová zpráva z 30. dubna se opět věnovala špatnému zdravotnímu stavu Roberta Sandse a dalšímu hromadnému zatýkání severoirských republikánů.

Hned 1. května se v zahraniční rubrice Mladé fronty objevil komentář redaktora Karla Čecha k severoirským událostem. Čech ve své úvaze zrekapituloval dění v Severním Irsku a upozornil na radikalizaci konfliktu: *„Radikálové z takzvané prozatímního křídla IRA vyhrožují novou vlnou teroristických akcí proti britským jednotkám i proti protestantům, jejichž militantní organizace naopak slibují krvavou*

lázeň katolické menšiny.“⁶⁶ V pondělí 4. května se v zahraniční rubrice objevila fotografie demonstrantů nesoucích podobiznu Roberta Sandse. O den později, v úterý 5. května, odkazoval nadpis z titulní strany na článek v zahraniční rubrice informující o kritickém stavu Sandse. Ve středu 6. května bylo na titulní straně opět odkázáno na článek v zahraniční rubrice, který nesl titulky *“Ulster: Sands zemřel, žene se bouře“*. Článek informoval o velkých protestech v severoirských městech, které zachytila i fotografie připojená k článku.

3.2.2.2 Období od 7. května do 21. srpna

Druhá část zkoumaného období sleduje průběh protestní hladovky po smrti Roberta Sandse a je zakončena informací o smrti Michaela Devina, celkově desáté oběti protestní hladovky v severoirském vězeňském táboře Long Kesh.

Poměrně emotivní titulky zprávy se objevil ve čtvrtek 7. května v zahraniční rubrice. Nadpis zněl *“Ulster: barikády tmelené smutkem a zlobou“*. Článek pod titulkem informoval o pokračujících protestech a o strachu z nepokojů při chystaném pohřbu Roberta Sandse. O den později, v pátek 8. května, se v zahraniční rubrice objevila fotografie z demonstrace v New Yorku na podporu severoirských vězňů. Fotografie byla doplněna článkem Karla Čecha, jenž zrekapituloval průběh pohřbu Roberta Sandse, kterého se podle něj zúčastnily desetitisíce lidí. Pondělní článek z 11. května komentoval projev M. Thatcherové z Edinburghu: *„Její výroky se vyznačovaly stejnou cyničností, s jakou prohlásil v sobotu v televizním interview britský ministr pro Severní Irsko Humphrey Atkins, že pokud budou vězňové v táboře Long Kesh pokračovat v hladovce za přiznání statutu politických vězňů, zemřou.“*⁶⁷ Krátký sloupek z úterý 12. května se zabýval kritickým zdravotním stavem dalšího vězně Francise Hughese. Článek ze středy 13. května pak už informoval o Hughesově smrti a o dalších třech vězňích, kteří v hladovce pokračovali. Ve čtvrtek 14. května se v zahraniční sekci deníku objevil článek s titulkem *“Ulster: déšť cihel mstí Hughesovu smrt“*, který se opět plně věnoval demonstracím v Belfastu a Londonderry. Článek z pátku 15. května nesl název *“Ulster: Hrdinovy pozůstatky pašovali zadem“*. V článku

⁶⁶ ČECH, Karel. Severní Irsko: zapálí Sands rozbušku?. *Mladá fronta*. 1. 5. 1981, roč. 37, č. 102, s. 1.

⁶⁷ NESG. Londýn: zbytečná a marná represe. *Mladá fronta*. 11. 5. 1981, roč. 37, č. 109, s. 3.

byla zmíněna snaha britských úřadů dostat v tichosti rakev se zemřelým Hughesem pryč z Long Keshe a předejít tak dalším nepokojům. Dvě krátké zprávy se v zahraniční rubrice objevily 19. a 21. května. První z nich informovala o kritickém stavu třetího hladovkáře Raymonda McCreeshe, druhá pak o blížících se volbách do severoirské samosprávy. Zpráva z pátku 22. května informovala o smrti McCreeshe. O den později, v sobotu 23. května, se objevila obdobná zpráva, tentokrát informující o smrti čtvrtého hladovkáře Patricka O'Hary. Další emotivní nadpis se objevil v úterý 26. května a zněl *‘‘Londonderry: Vodní děla na mytí slz‘‘*. Článek informoval o pohřbu O'Hary a o přesunu dvou automobilů s vodními děly do severoirského města Londonderry. Předposlední květnová zpráva ze středy 27. května se opět naplno věnovala srážkám demonstrantů s britskou policií. Poslední květnová zpráva z pátku 29. května pak informovala o tajném příletu Thatcherové do Belfastu.

V pondělí 1. června se v zahraniční rubrice objevila fotografie dvou britských vojáků s popisem: *‘‘Více než 2100 obětí na lidských životech si vyžádala během 12 let politika násilí, kterou provádí v Severním Irsku britská vláda, a vše nasvědčuje tomu, že je odhodlána spoléhat i nadále na vojenskou sílu a pokračování v politice represí.‘‘*⁶⁸ Další fotografie se objevila v pondělí 3. června. Byl na ní zobrazen britský voják stojící před roztrhanými plakáty s podobiznami protestujících vězňů. Krátká zpráva z pondělí 8. června pak informovala o chystaném zapojení dalších dobrovolníků k protestní hladovce. Nadpis *‘‘Hladem ke svobodě!‘‘* se objevil na titulní straně Mladé fronty v úterý 9. června a odkazoval na článek v zahraniční rubrice: *‘‘Zápas vězňů v táboře Long Kesh se již stal symbolem protestního hnutí proti britské politice diskriminace, útlaku, zvrůle a násilí v Severním Irsku. Proto má kampaň v Long Kesh obrovskou podporu severoirské veřejnosti.‘‘*⁶⁹ Další článek se v Mladé frontě objevil až o týden později, v úterý 16. června, a informoval o vězni Patricku Agnewovi, který získal poslanecké křeslo ve všeobecných parlamentních volbách v Irské republice. Zpráva z dalšího úterý 23. června informovala o připojení vězně Michaela Devina k protestní hladovce. Poslední červnová zpráva z pondělí 29. června informovala o havárii letadla, které přepravovalo poštu z Londýna do Belfastu. Ve zprávě bylo zdůrazněno, že podle očitého svědka mělo před havárií dojít v letadle k cíleným výbuchům.

Článek ze soboty 4. července nesl titul *‘‘Ulster: hladovka vězňů, slepota vlády‘‘* a informoval o snaze britské vlády vytvořit v Severním Irsku padesátičlenný

⁶⁸ NESG. Více než 2100 obětí (...). *Mladá fronta*. 1. 6. 1981, roč. 37, č. 127, s. 3.

⁶⁹ NESG. Hladem ke svobodě!. *Mladá fronta*. 9. 6. 1981, roč. 37, č. 134, s. 1.

výbor, který by měl sloužit jako poradce britské vlády ohledně severoirské problematiky. Čtvrteční zpráva z 9. července informovala o smrti dalšího hladovkáře Josepha McDonnella a obsahovala i komentář Karla Čecha: „*V průběhu tohoto století je však již 17. obětí obdobné formy protestu proti politice nadvlády Londýna nad šesti hrabstvími Severního Irsku.*“⁷⁰ O den později, v pátek 10. července, informoval krátký sloupek o připojení Patricka McGeowna k hladovce. V sobotu 11. července se pak v zahraniční rubrice objevila fotografie zobrazující demonstraci na podporu severoirských vězňů v Torontu. Úterní zpráva ze 14. července informovala o smrti Martina Hursona. Ve zprávě byl zmíněn i proběhnuvší pochod protestantů na počest Viléma Oranžského, který se v Belfastu neobešel bez násilností. Zpráva ze středy 15. července pak informovala o zapojení Matta Devlina k protestní hladovce. Nadpis „*Zoufalý boj*“ z titulní strany ze čtvrtka 16. července odkázal na článek, který ten samý den v zahraniční rubrice informoval o kritickém stavu dalších dvou hladovkářů Kierana Dohertyho a Kevina Lynche. Od pondělí 20. do čtvrtka 23. července se v zahraniční rubrice Mladé fronty každý den objevila krátká zpráva. Pondělní zpráva z 20. července informovala o srážkách demonstrantů s policií v Londonderry, články z úterý 21. a středy 22. července pak rozebíraly kritický zdravotní stav hladovkářů Kierana Dohertyho a Kevina Lynche. Stejně tak tomu bylo i ve čtvrteční zprávě z 23. července, kde byl navíc opět zdůrazněn odmítavý postoj britské vlády. Další článek z úterý 28. července opět rozebíral velmi špatný zdravotní stav vězňů Dohertyho a Lynche. V článku bylo také poukázáno na stále diametrálně rozdílná stanoviska severoirských vlastenců a britské vlády. Poslední červencová zpráva z 31. července zmínila návštěvu náměstka předsedy strany Sinn Féin Gerryho Adamse ve věznici Long Kesh, kde Adams seznámil hladovkáře s odmítavým postojem britské vlády. Ti se podle zprávy přesto rozhodli v hladovce pokračovat.

První srpnová zpráva z pondělí 3. srpna informovala o smrti Kierana Dohertyho a Kevina Lynche. Ve zprávě bylo dále uvedeno, že po veřejném oznámení jejich smrti se ve všech větších severoirských městech rozpoutaly mohutné demonstrace. Následující den, v úterý 4. srpna, odkázal nadpis na titulní straně Mladé fronty na článek v zahraniční rubrice, jehož předmětem bylo připojení vězně Liama McCloskeyho k protestní hladovce. Zpráva ze středy 5. srpna informovala o instituci s názvem Sdružení pro zákonnou spravedlnost, která měla v úmyslu vyšetřit používání plastický

⁷⁰ ČECH, Karel. Severní Irsko: pátá oběť hladové štafety. *Mladá fronta*. 9. 7. 1981, roč. 37, č. 160, s. 5.

střel proti katolickým demonstrantům. Článek z pondělí 10. srpna se pak zabýval smrtí dalšího hladovkáře Thomase McElweeho. Následující den, v úterý 11. srpna, se objevila zpráva popisující demonstraci v Belfastu: „*Pět tisíc účastníků demonstrace v Belfastu uctilo minutou ticha památku devíti vlastenců, kteří ve věznici díky cynické politice konzervativní vlády dosud zemřeli.*“⁷¹ Článek z pondělí 17. srpna odkázal na dopis, který zaslal vůdce libyjské revoluce Muammar Kaddafí generálnímu tajemníkovi OSN Kurtu Waldheimovi. O den později, v úterý 18. srpna, informovala krátká zpráva o připojení Jackieho McMullana k protestní hladovce. V pátek 21. srpna přišla zpráva o smrti Michaela Devina, již desáté oběti protestní hladovky. V této zprávě bylo také poprvé zmíněno jméno Owena Carrona, republikánského kandidáta v doplňovacích volbách za Fermanagh a South Tyrone.

3.2.2.3 Období od 22. srpna do 5. října

Poslední sledované období se věnuje závěrečným týdnům protestní hladovky, během kterých se intenzivně rozběhlo politické vyjednávání za ukončení protestu. Toto období končí v pondělí 5. října, kdy Mladá fronta informovala o zrušení protestní hladovky ze strany severoirských vězňů.

Krátká zpráva z pondělí 24. srpna nesla titulky „*Londonderry: pohřeb hrdiny*“ a věnovala se pohřbu Michaela Devina. Poslední srpnové zprávy byly zaměřeny na politické vyjednávání mezi zneprátelenými stranami severoirských republikánů a britských vládních činitelů. Zpráva z pátku 28. srpna informovala o nezájmu M. Thatcherové sejít se s nově zvoleným poslancem Owenem Carronem. Poslední srpnová zpráva z pondělí 31. srpna pak reportovala o neúspěšném jednání mezi Carronem a ministrem pro Severní Irsko Michaellem Alisonem.

V měsíci září se v Mladé frontě objevily pouze čtyři zprávy věnující se událostem v Severním Irsku. Hned v úterý 1. září to byla krátká informace o připojení Gerryho Carvilla k protestní hladovce. Podobná zpráva se objevila i v úterý 15. září, kdy se stal dalším účastníkem hladovky Gerard Hodgkins. Pod titulkem „*Velká Británie: protesty živých i mrtvých*“ se skrýval článek z pondělí 21. září, který informoval o shromáždění rodinných příslušníků severoirských vězňů před

⁷¹ NESG. Ulster: Londýn je tvrdohlavý a bezcitný. *Mladá fronta*. 11. 8. 1981, roč. 37, č. 188, s. 5.

Westminsterskou katedrálou a o jejich následném předání protestního dopisu ministerské předsedkyni Thatcherové. Poslední zářijová zpráva z pondělí 28. září informovala o ukončení hladovky vězněm Liamem McCloskeym, údajně kvůli jeho velmi špatnému zdravotnímu stavu.

V pátek 2. října se v zahraniční rubrice Mladé fronty objevila fotografie zachycující demonstraci za práva severoirských vězňů v hlavním městě USA Washingtonu. O den později, v sobotu 3. října, informoval článek s titulkem *“Ulster: nebezpečná jízda po policejní brusli“* o stále pokračujících represích ze strany britské vlády: *„Britská konzervativní vláda hodlá pokračovat v politice teroru a násilí v Severním Irsku. Vyplývá to z prohlášení nového ministra pro záležitosti Severního Irsku Jamese Priora, který zdůraznil, že Londýn bude věnovat zvláštní pozornost dodržování zákonnosti a pořádku v Ulsteru.“*⁷² Stejně jako v Rudém právu se i v Mladé frontě objevila v pondělí 5. října zpráva o ukončení hladovky severoirských vězňů. Důvody ukončení protestu byly přesně popsány v článku: *„Mluvčí Sinn Fein, politického křídla Irské republikánské armády, v Belfastu uvedl, že příbuzní politických vězňů, kteří drželi v koncentračním táboře Maze hladovku, požádali úřady, aby umělou výživou udržely za každou cenu při životě hladovějící, kteří upadnou do bezvědomí.“*⁷³

3.2.3 Analýza zkoumaného mediálního obsahu Mladé fronty

Severoírské protestní hladovce a s ní spojeným událostem bylo v Mladé frontě věnováno nejméně prostoru ze všech tří analyzovaných deníků. Během zkoumaného období se na stránkách deníku Mladá fronta vyskytlo celkem 72 zpráv, jejichž předmětem byly severoirské události. Oproti Rudému právu nebyl u drtivé většiny zpráv uveden jejich autor. Jediným podepsaným autorem za celé období byl redaktor Karel Čech, který byl podepsán pod čtyřmi články, které měly vždy povahu především informativního charakteru. Zbytek zpráv byl bez jakékoli signatury a při analýze jednotlivých článků je tak prakticky nemožné určit, zda se jednalo o článek psaný redaktorem Mladé fronty nebo článek přejatý a publikovaný tiskovou agenturou. K rozeznání obsahu zpráv v zahraniční rubrice, a tedy i zpráv věnujících se severoirským událostem, sloužilo v Mladé frontě místopisné určení, které se objevovalo

⁷² NESG. Ulster: nebezpečná jízda po policejní brusli. *Mladá fronta*. 3. 10. 1981, roč. 37, č. 234, s. 5.

⁷³ NESG. Belfast: konec hladovky. *Mladá fronta*. 5. 10. 1981, roč. 37, č. 235, s. 3.

téměř před každou zahraniční zprávou. Na začátku zpráv o severoirských událostech se tak objevovaly pojmy jako *Ulster*, *Severní Irsko*, *Belfast* nebo *Long Kesh*. Kromě klasických zpráv se odkazy na severoirské události několikrát objevily i v sekci ‘bleskových‘ zpráv, označených symbolem malého globu. Několik zpráv bylo také doplněno fotografiemi, které stejně jako v Rudém právu nejčastěji zobrazovaly demonstranty v ulicích severoirských měst, záběry z pohřbů protestních hladovkářů a hlídkující britské vojáky. Několikrát se v zahraniční rubrice objevila pouze fotografie s popiskem, který ten den suploval klasickou zprávu.

V první části zkoumaného období se objevovaly články věnující se především zdravotnímu stavu Roberta Sandse, případně demonstracím, které se konaly ve všech severoirských městech na Sandsovu podporu. Redaktor Karel Čech ve svém článku v tomto prvním vymezeném období poprvé rekapituluje události uplynulých týdnů. Několik článků se navíc věnuje rozsáhlému zatýkání republikánských přívrženců v severoirských městech. Jedná se o téma, které se ze všech tří zkoumaných deníků objevilo pouze na stránkách Mladé fronty. Oproti Rudému právu se v Mladé frontě navíc setkáváme s poměrně velkým množstvím fotografií, na kterých jsou zachyceny demonstrující davy v ulicích největších měst Severního Irsku.

V druhé části zkoumaného období deníku Mladá fronta se většina článků věnuje především zapojení nových hladovkářů k protestu, jejich zhoršujícímu se zdravotnímu stavu, případně jejich smrti. Redaktor Karel Čech opět rekapituluje průběh protestní hladovky a přibližuje situaci v ulicích severoirských měst. Znovu se setkáváme s velkým množstvím fotografického materiálu, na kterém je zachycena atmosféra vypjaté situace v Severním Irsku. V tomto období je navíc v Mladé frontě zveřejněn článek věnující se pochodu protestantů na počest Viléma Oranžského, který vyvolal v ulicích severoirských měst další vlnu násilí. Druhé sledované období je zakončeno zprávou o smrti desátého hladovkáře Michaela Devina.

Zprávy ve třetí části zkoumaného období mají i v Mladé frontě povahu především informativního charakteru. Kromě popisu zdravotního stavu zbylých hladovkářů se zprávy věnují snahám Owena Carrona vyjednat se zástupci britské vlády podmínky ukončení protestní hladovky. I poslední část zkoumaného období uzavírá zpráva z 5. října o ukončení protestní hladovky ze strany severoirských vězňů.

Mezi nejzajímavější výrazové termíny patřily v Mladé frontě pojmy použité v samotných nadpisech zpráv. Většina titulků měla jasný význam, snažila se na první pohled zaujmout a poskytnou základní informaci o reportované události. Několikrát se

však také objevily například tyto poměrně emotivně laděné titulky: *Zapálí Sands rozbušku?; barikády tmelené smutkem a zlobou; déšť cihel mstí Hughesovu smrt; vodní děla na mytí slz. Ze samotných titulků se dá vyčíst i subjektivně cílená negativní propaganda autorů článků vůči britské vládě: Zbytečná a marná represe; kolik obětí potřebuje Thatcherová?; hladovka vězňů, slepota vlády; osmá smrt na cynickém kontě Londýna; Londýn je tvrdohlavý a bezcitný; cynická lady uráží voliče. Výrazové termíny použité v samotných zprávách jsou velmi podobné těm, které jsou prezentovány i v Rudém právu. Odmítavý postoj britské vlády je popisován jako *cynický*⁷⁴ a severoirské vězení v Ulsteru je několikrát popsáno pojmem *koncentrační tábor*.⁷⁵ Ze všech těchto výrazových termínů je patrné, že deník zaujímal jasně negativní postoj vůči politice britské vlády v Severním Irsku a že na svých stránkách obsahem a formulováním svých článků důrazně vymezil svůj vztah k severoirskému konfliktu. Politiku Velké Británie odsoudil a postavil se na stranu protestujících hladovkářů.*

3.3 Kvalitativní obsahová analýza Lidové demokracie

3.3.1 Formální podoba Lidové demokracie v roce 1981

Lidová demokracie vyšla poprvé v roce 1947 jako nástupce Lidových listů, které byly nuceny změnit svůj název, jelikož vycházely během protektorátu. I po změně názvu však zůstal list Lidová demokracie ústředním deníkem Československé strany lidové.⁷⁶ Během let 1979 až 1989 přesahoval denní náklad listu 200 000 kusů výtisků.⁷⁷ V roce 1981 vycházela Lidová demokracie každý všední den a v sobotu. Součástí sobotního vydání byla navíc příloha Neděle s LD, která obsahovala převážně oddychová témata, úryvky z knih nebo křížovky. Svou strukturou se noviny od ostatních deníků lehce lišily. V ostatních denících byly zahraničí zprávy většinou uvedeny až na posledních stranách, zatímco první strany byly vždy vyhrazeny zprávám z domova.

⁷⁴ NESG. Belfast-Long Kesh: Osmá smrt na cynickém kontě Londýna. *Mladá fronta*. 3. 8. 1981, roč 37, č. 181, s. 3.

⁷⁵ NESG. Velké demonstrace (...). *Mladá fronta*. 18. 4. 1981, roč. 37, č. 92, s. 5.

⁷⁶ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, s. 233.

⁷⁷ KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, s. 249, 253.

V Lidové demokracii však byly články informující o zahraničních událostech umístěny už na druhé straně. Až další strany patřily informacím z domova, ze sportu a inzerci. Zřídka se zahraniční zprávy objevovaly i na titulní straně deníku, vždy se však jednalo pouze o krátké sloupky, někdy také odkazující na větší článek věnující se tématu v zahraniční rubrice na druhé straně.

O zahraničních událostech se na druhé straně Lidové demokracie informovalo hned několika způsoby. Nejčastěji to bylo formou kratších i delších článků. Další formou byl sloupek s označením: *Co přinesl den*, který obsahoval několik velmi krátkých zpráv z celého světa, jež byly odděleny a řazeny pod sebe. Někdy se objevil ještě druhý, podobný krátký sloupek s titulkem *aktuality*. Zde byly zahraniční zprávy uvedeny pouze jednou nebo dvěma větami a byly řazeny za sebou. Oproti jiným deníkům se v zahraniční rubrice Lidové demokracie téměř vůbec neobjevovala fotografická příloha. Ve zkoumaném období tak nebyla severoirským událostem věnována jediná fotografie. Další zajímavostí je naprostá absence uvádění autorů článků, a to ani formou jmenné zkratky či iniciálu.

Stejně jako tomu bylo u rozboru Rudého práva a Mladé fronty, i zde jsem uvedl v poznámkách pod čarou pouze ty články, ze kterých jsem použil přesné citace. Kompletní seznam všech článků Lidové demokracie zabývajících se severoirskými událostmi se opět nachází na závěrečných stranách této práce.

3.3.2 Rozbor zkoumaného mediálního obsahu Lidové demokracie

3.3.2.1 Období od 1. března do 6. května

Podobně jako v předchozích dvou denících, je i v Lidové demokracii první část rozebíraného období věnována především protestu Roberta Sandse a s ním spojených demonstrací. Toto období je opět uzavřeno zprávou informující o Sandsově smrti.

V měsíci březnu se v Lidové demokracii objevily pouze dvě krátké zprávy týkající se severoirských událostí. Zpráva ze soboty 21. března poprvé zmínila jméno Roberta Sandse a rovnou informovala o připojení dalších dvou vězňů k protestní hladovce. Druhá zpráva z úterý 24. března pak uvedla informace o snaze bývalé

poslankyně McAliskeyové-Devlinové kandidovat v doplňovacích volbách do Dolní sněmovny britského parlamentu za severoirský obvod Fermanagh a South Tyrone.

Další zpráva se v Lidové demokracii objevila až 17. dubna a informovala o velkých demonstracích v severoirských městech Belfastu, Londonderry a Dungannonu. Ve zprávě bylo také uvedeno, že Robert Sands získal post poslance, o který se ucházela McAliskeyová-Devlinová. Krátká zpráva z rubriky *Co přinesl den* informovala v úterý 21. dubna o nedělních průvodech v severoirských městech, které oslavovaly výročí Velikonočního povstání z roku 1916. O den později, ve středu 22. dubna, zveřejnila Lidová demokracie prohlášení M. Thatcherové z její cesty po Saudské Arábii, ve kterém se britská ministerská předsedkyně rezolutně vyslovila proti jakékoliv snaze vyjednávat s protestujícími hladovkáři. Poměrně velký článek z pátku 24. dubna s titulkem *‘Napětí v Severním Irsku‘* zrekapituloval dosavadní průběh hladovky a upozornil na stále rostoucí napětí v severoirských městech. O den později, v sobotu 25. dubna, přinesla krátká zpráva v zahraniční sekci deníku informaci o kritickém zdravotním stavu Sandse a o jeho odhodlání pokračovat v protestní hladovce: *„Na čtvrtěční tiskové konferenci v Belfastu však jeho zástupce prohlásil, že se Sands nedal zlomit a je připraven buď pokračovat v hladovce, nebo zemřít.“*⁷⁸ V pondělí 27. dubna se uprostřed strany věnované zahraničním událostem objevil velký článek s nadpisem *‘Napětí v Severním Irsku stoupá‘*. Článek informoval o velmi špatném zdravotním stavu Sandse, pokračujících nepokojích v severoirských městech, stále odmítavém postoji britské vlády a také o neúspěšném pokusu dvoučlenné delegace Evropské komise pro lidská práva, která navštívila Long Kesh, ale Sandse k přerušení hladovky nepřesvědčila. O den později, v úterý 28. dubna, se v zahraniční rubrice objevila krátká zpráva o dvacetitisícové demonstraci v Belfastu na podporu Roberta Sandse. Větší článek ze středy 29. dubna pak informoval o rozsáhlém zatýkání republikánských katolíků: *„Mezi zatčenými, které může policie zadržovat na základě „zákona o zabránění terorismu“ sedm dnů, aniž by vznesla jakékoliv obvinění, je také několik předsedů místních výborů kampaně na obranu severoirských vězňů. Úřady odmítly sdělit jména všech zatčených, a jak se soudí, většina z nich je držena v nechvalně známém výslechovém středisku Castlereagh v Belfastu.“*⁷⁹ Delší zpráva ze čtvrtka 30. dubna informovala o stále probíhajícím zatýkání republikánských přívrženců a o kritickém stavu Sandse, který

⁷⁸ NESG. R. Sands na pokraji smrti. *Lidová demokracie*. 25. 4. 1981, roč. 37, č. 97, s. 4.

⁷⁹ NESG. Stav R. Sandse se stále zhoršuje. *Lidová demokracie*. 29. 4. 1981, roč. 37, č. 100, s. 2.

držel hladovku již 60. den. Zpráva informovala i o návštěvě zástupce papeže Jana Pavla II., ten však ve snaze přesvědčit Sandse neuspěl.

Článek z 1. května nesl titulek *“Barikády v Severním Irsku”* a věnoval se především eskalujícímu napětí v severoirských městech. Zmíněn byl i kritický zdravotní stav Sandse a výzva McAliskeyové-Devlinové, aby světové přístavy bojkotovaly britské obchodní lodě. Zpráva z pondělí 4. května se věnovala výrokům, které na adresu protestní hladovky proneslo Mezinárodní sdružení demokratických právníků: *„V komuniké vydaném v Bruselu vyjadřuje hluboké znepokojení nad katastrofálním zhoršením zdravotního stavu R. Sandse. Zdůrazňuje v něm, že zvolení Sandse členem parlamentu svědčí o tom, jak širokou podporu poskytuje lid Severního Irsku bojovníkům proti útlaku za dodržování základních lidských práv, za respektování národní kultury a práv na sebeurčení.“*⁸⁰ Obsáhlý článek z úterý 5. května zdůraznil sílící obavy z demonstrací, které může vyvolat smrt Roberta Sandse, jenž byl v té době již na pokraji smrti. Ve článku bylo zdůrazněno, že v Severním Irsku je v pohotovosti na 30 000 příslušníků britských bezpečnostních sil. V článku bylo prezentováno i vyjádření matky Roberta Sandse: *„Můj syn obětoval svůj život za zlepšení vězeňských podmínek, nikoliv aby způsobil další smrt.“*⁸¹ Ve stejném článku byla zmíněna i demonstrace, která se konala v New Yorku na podporu Sandse. Ve středu 6. května se objevila na titulní straně jen krátká zpráva informující o smrti Roberta Sandse, který zemřel po 66 dnech protestní hladovky.

3.3.2.2 Období od 7. května do 21. srpna

Druhá část rozebíraného období se opět věnuje průběhu protestu během léta roku 1981. I zde je období ohraničeno úmrtími prvního hladovkáře Roberta Sandse a desáté oběti protestu Micheale Devina.

Ve čtvrtek 7. května se na titulní straně deníku objevila krátká zpráva, která informovala o pumovém útoku v Belfastu a o sílících protestech nejen v ostatních severoirských městech, ale i v Dublinu, New Yorku nebo Chicagu. Zpráva z titulní strany z 8. května reportovala o proběhnuvším pohřbu Roberta Sandse, kterého se

⁸⁰ NESG. Trvající napětí. *Lidová demokracie*. 4. 5. 1981, roč. 37, č. 103, s. 2.

⁸¹ NESG. Obavy ovládají Severní Irsko. *Lidová demokracie*. 5. 5. 1981, roč. 37, č. 104, s. 2.

účastnil průvod lidí dlouhý několik kilometrů. Zpráva pokračovala v zahraniční rubrice deníku, kde informovala o nasazení dalších šesti stovek britských vojáků do Severního Irsku. Ve zprávě bylo zmíněno i prohlášení Světové rady míru z Helsinek: „*Prohlášení konstatuje, že skutečnými teroristy v Severním Irsku jsou ti, kdo odpovídají na spravedlivé požadavky severoirských vlastenců represemi a politickým terorem a kdo se při tom označují za ochránce lidských práv.*“⁸² V další zprávě ze soboty 9. května, která nesla titulky „*Cynismus H. Atkinse*“, byl opět zdůrazněn neústupný postoj britské vlády. Zpráva z pondělí 11. května informovala o připojení Josepha McDonnella k protestní hladovce, zpráva z úterý 12. května pak o kritickém stavu dalšího vězně Francise Hughese. O den později, ve středu 13. května, již noviny informovaly o smrti Hughese a o následných střetech demonstrantů s policií. Ve zprávě byli severoirští vězni vyliční jako vlastenci, které britská vláda označuje za pouhé zločince. Článek ze čtvrtka 14. května se věnoval zemřelému Francisi Hughesovi a jeho minulosti v Irské republikánské armádě. Další den, v pátek 15. května, se objevila krátká zpráva o smrti 14leté školačky J. Livingstonové, která zemřela na poranění hlavy od plastické střely. V sobotu 16. května vydala Lidová demokracie prohlášení amerického senátora Edwarda Kennedyho, ve kterém vyzval britskou vládu, aby projevila lidskost. Podobné vyjádření, které patřilo hlavně katolické církve Irské republiky T. O’Flaichovi, bylo zveřejněno i v pondělním vydání z 18. května. Úterní zpráva z 19. května upozornila na nezvykle klidný víkend, během kterého se odehrály pouze malé střety ve městě Dungannonu. Středeční obsáhlejší článek z 20. května pak nesl nadpis „*Cynický postoj britské vlády*“. Jak napovídá titulky, článek se věnoval odmítavému postoji britské vlády a její kritice: „*Konzervativní vláda M. Thatcherové jen chladnokrevně čeká, kdy v internačním táboře Long Kesh zemře další účastník protestní hladovky za práva pronásledovaných odpůrců britské politiky v Severním Irsku.*“⁸³ Následující den, ve čtvrtek 21. května, se krátká zpráva věnovala další poraněné dívce, která byla také zasažena do hlavy plastickou střelou. Zpráva z pátku 22. května přinesla informace o smrti dalšího vězně Raymonda McCreeshe, který zemřel po 61 dnech protestní hladovky. O den později, v sobotu 23. května, informoval krátký článek o smrti Patricka O’Hary a o následných masivních demonstracích ve všech velkých severoirských městech. Zpráva z úterý 26. května zmínila výroky vůdce protestantů Iana Paisleyho, jenž vyzval britské vojáky, aby do demonstrantů stříleli ostrými náboji. Předposlední

⁸² NESG. Pohřeb R. Sandse. *Lidová demokracie*. 8. 5. 1981, roč. 37, č. 107, s. 2.

⁸³ NESG. Cynický postoj britské vlády. *Lidová demokracie*. 20. 5. 1981, roč. 37, č. 117, s. 2.

květnová zpráva z 29. května se věnovala nečekané návštěvě M. Thatcherové v Ulsteru, kde však britská ministerská předsedkyně pouze zopakovala neústupné stanovisko britské vlády. Poslední květnová zpráva, která vyšla na stránkách deníku 30. května, informovala o připojení Martina Hursona k protestní hladovce.

V pátek 5. června se v zahraniční rubrice Lidových novin objevila krátká zpráva o raziích britských vojáků v katolických částech Belfastu, během kterých bylo zatčeno celkem dvacet lidí. V úterý 9. června informovala další krátká zpráva o rozhodnutí zvýšit počet hladovkářů ve věznici Long Kesh. Ve čtvrtek 11. června se pak objevila zpráva o útěku osmi republikánských vězňů z britského vězení Crumlin road v Belfastu. Ve zprávě bylo dále zmíněno, že při tomto útěku došlo k přestřelce, během které byli poraněni dva vězeňští dozorcí. O den později, v pátek 12. června, se pak v zahraniční sekci objevila informace o rozsáhlém pátrání po uprchlých vězňích. Pondělní zpráva z 15. června se zabývala volbami v Irské republice, ve kterých nezískala žádná strana absolutní většinu. Zpráva upozornila na fakt, že místa v parlamentu získali i dva vězni z Long Kesh Kieran Doherty a Patrick Agnew. Další den, v úterý 16. června, se objevila jen velmi krátká zpráva o zapojení Paddyho Quinna k protestujícím hladovkářům. Obdobná zpráva se objevila o týden později, v úterý 23. června, kdy se Michael James Devine připojil k protestní hladovce. O další týden později, v úterý 30. června, krátký článek v zahraniční rubrice informoval o novém účastníkovi hladovky Laurenci McKeownovi. Předmětem článku byl i protestní pochod, který se uskutečnil o uplynulé neděli v Belfastu a kterého se zúčastnilo na 15 000 lidí.

První červencová zpráva z pátku 3. července nesla titulek *“Odmítnutí britského manévru“* a informovala o pevném odhodlání severoirských vězňů v hladovce pokračovat: *„Výbor vězňů v Long Keshi ve středu odmítl výzvu vlády k ukončení hladovky. V prohlášení výboru se uvádí, že výzva byla arogantní a bezcitná.“*⁸⁴ Článek ze soboty 4. července uvedl informace o velkém odporu irské veřejnosti, když se dozvěděla, že se britská vláda snaží v Severním Irsku vytvořit nový poradní výbor pro severoirské události. Krátká zpráva ze čtvrtka 9. července informovala o smrti J. McDonnella, zpráva ze soboty 11. července pak o jeho pohřbu, při kterém došlo ke střetu mezi britskou policií a vojáky IRA, kteří se pohřbu také zúčastnili. Předmětem zprávy byly i informace o pohřbu Johna Dempseyho, který byl při uplynulých demonstracích zabit britskými vojáky. Zpráva z úterý 14. července reportovala o smrti

⁸⁴ NESG. Odmítnutí britského manévru. *Lidová demokracie*. 3. 7. 1981, roč. 37, č. 155, s. 2.

hladovkáře Martina Hursona. Ve středu 15. července se Lidová demokracie opět věnovala dění ve věznici Long Kesh, když informovala o kritickém stavu Kierana Dohertyho a o zapojení nového hladovkáře Matta Devlina. Článek z 20. července nesl titulek *“Další srážky v Ulsteru“* a podával informace o pokračujících nepokojích v Londonderry a Dublinu. Článek informoval i o neúspěšném pokusu komise Mezinárodního červeného kříže zprostředkovat setkání mezi zástupci vězňů a britské vlády. Článek z následujícího dne, úterý 21. července, pak tlumočil vyjádření politické strany Sinn Féin, ta vyzvala k odvolání irského velvyslance z Londýna a k vypovězení britského z Dublinu. Zpráva z dalšího dne, středy 22. července, informovala o dvou zástupcích britské vlády, jenž navštívili Long Kesh se snahou přesvědčit vězně k ukončení protestní hladovky. Článek ze čtvrtka 23. července pak podal svědectví o kritickém zdravotním stavu vězňů Dohertyho a Lynche. Obdobná zpráva se objevila i v sobotu 25. července. Krátký článek z pondělí 27. července pak reportoval o demonstraci v Dublinu: *„Masová demonstrace proti politice britské vlády v Severním Irsku se konala v sobotu v hlavním městě Irské republiky Dublinu. Sportréty obětí protestní hladovky v Ulsteru a hesly Thatcherová je vrah a Žádáme statut politických vězňů pro vlastence v táboře Long Kesh pochodovalo přes 5000 lidí v pokojném průvodu dublinskými ulicemi. Do pohotovosti bylo uvedeno na 1500 příslušníků speciálních policejních jednotek.“*⁸⁵ Zpráva z úterý 28. července se dále věnovala kritickému zdravotnímu stavu hladovkářů Dohertyho a Lynche. Stejnému tématu se věnovala i poslední červencová zpráva z pátku 31. července, ve které bylo opět zdůrazněno neústupné stanovisko britské vlády.

Hned první srpnová zpráva z pondělí 3. srpna zabývající se severoirskými událostmi, se objevila na titulní straně Lidové demokracie. Byla označena titulkem *“Další mrtví v táboře Long Kesh“* a informovala o smrti Kevina Lynche a Kierana Dohertyho. Vězení Long Kesh bylo navíc ve zprávě označeno jako koncentrační tábor. Ve zprávě bylo dále zdůrazněno, že poprvé od roku 1972 byl proti demonstrantům v Severním Irsku použit slzný plyn. Krátká zpráva z následujícího dne, úterý 4. srpna, pouze informovala o připojení Liama McCloskeyho k protestní hladovce a o odhodlání dalších několika desítek severoirských vězňů se k hladovce také připojit. Článek ze středy 5. srpna nesl titulek *“Brutalita britské policie“* a informoval o zahájení vyšetřování způsobu a míry používání plastických stříel proti demonstrantům: *„Případy*

⁸⁵ NESG. Demonstrace v Dublinu. *Lidová demokracie*. 27. 7. 1981, roč. 37, č. 175, s. 2.

smrti a vážných zranění způsobených používáním plastických strel policií a britskými vojáky proti demonstrantům v Severním Irsku začalo v pondělí v Belfastu vyšetřovat Sdružení pro zákonnou spravedlnost“. Aktivisté sdružení, které bylo založeno v roce 1971 na obranu občanských svobod v Severním Irsku, zkoumají důkazy předložené očitými svědky a civilisty zraněnými plastickými střelami.“⁸⁶ V pátek 7. srpna informoval krátký článek v zahraniční rubrice o sérii dvanácti výbuchů ve všech větších severoirských městech, ke kterým se následně oficiálně přihlásila IRA. Zpráva ze soboty 8. srpna se zabývala kritickým stavem vězně Thomase McElweeho. Pondělní zpráva z 10. srpna pak informovala o jeho smrti. Krátká zpráva z úterý 11. srpna informovala o připojení Patricka Sheenana k protestní hladovce. V sobotu 15. srpna se objevil krátký sloupek informující o přípravě nových směrnic pro používání plastických strel proti demonstrantům v Severním Irsku. Zpráva z úterý 18. srpna poté informovala o zapojení Jackieho McMullana k protestní hladovce. O dva dny později, ve čtvrtek 20. srpna, bylo v Lidové demokracii poprvé zmíněno jméno Owena Carrona, a to ve spojitosti s jeho snahou získat politický mandát za obvod Fermanagh a South Tyrone. Další den, v pátek 21. srpna, přišla Lidová demokracie s jen velmi krátkou zprávou informující o smrti Michaela Devina.

3.3.2.3 Období od 22. srpna do 5. října

Třetí část rozebíraného období mapuje poslední týdny protestu, během kterých Lidová demokracie informovala především o politických snahách vyjednat ukončení protestní hladovky ve věznicí Long Kesh. Sledované období uzavírá zpráva z 5. října, kdy deník informoval o ukončení protestní hladovky.

V sobotu 22. srpna Lidové noviny informovaly o vítězství Carrona v doplňovacích volbách do Dolní sněmovny britského parlamentu. Zpráva z pondělí 24. srpna pak popsala průběh pohřbu Michaela Devina, kterého se zúčastnil i nově zvolený poslanec Owen Carron. Ve zprávě bylo také zmíněno budování nových barikád v ulicích Belfastu a Londonderry. Článek z úterý 25. srpna se věnoval prvním krokům Owena Carrona v jeho nové funkci a také jeho odmítnutí usednout na protest proti britské vládě v poslanecké lavici ve Westminsteru. Krátký článek z pátku 28. srpna

⁸⁶ NESG. Brutalita britské policie. *Lidová demokracie*. 5. 8. 1981, roč. 37, č. 183, s. 2.

informoval o kritickém zdravotním stavu Laurence McKeowna a o odmítavém postoji M. Thatcherové sejit se s Carronem. Poslední srpnová zpráva z pondělí 31. srpna podala svědectví o schůzce mezi Carronem a státním ministrem pro Severní Irsko M. Allisonem. Ta však skončila neúspěchem.

V první zářijové zprávě z 1. září bylo pouze zmíněno, že se k protestní hladovce přidal další vězeň Hugh Gerard Carville. Stejná zpráva se objevila v úterý 8. září, kdy deník informoval o připojení vězně Johna Pickeringa k protestní hladovce. O dva dny později, ve čtvrtek 10. září, informovala Lidová demokracie o snaze britské Národní rady pro ochranu občanských práv vyšetřit používání plastických střel britskými vojáky v Severním Irsku. Krátká zpráva z úterý 15. září uvedla informace o dalším účastníkovi hladovky Gerardovi Hodgkinsovi. Obsáhlejší článek z pondělí 21. září se pak věnoval setkání rodinných příslušníků protestujících vězňů s M. Thatcherovou: „*Na sto rodinných příslušníků vězněných severoirských vlastenců předalo za pobytu v Londýně úřadu M. Thatcherové protestní dopis proti neústupnému postoji britské vlády k požadavkům účastníků hladovky v táboře Long Kesh.*“⁸⁷ Následující den, v úterý 22. září, byl dán v deníku prostor k vyjádření protestantského extremistického křídla působícího v Severním Irsku: „*Napětí v severoirské provincii se v posledních dnech opět zostřilo. Ultrapravicová protestantská organizace Bojovníci za svobodu Ulsteru (UFF) v telefonátu policii oznámila zahájení kampaně teroru proti katolické menšině krátce poté, co byl v Belfastu zastřelen triadvacetiletý katolík E. Mulholand, otec tří dětí. Pozorovatelé připomínají, že UFF stála v pozadí desítek vražd katolíků v posledních letech.*“⁸⁸ V sobotu 26. a v pondělí 28. září informovaly dvě krátké zprávy v zahraniční rubrice o ukončení hladovky Bernardem Foxem a Liamem McCloskeym. Oba protest ukončili ze zdravotních důvodů. Poslední zářijová zpráva z úterý 29. září informovala o demonstracích proti britské politice v Severním Irsku, které se odehrály v amerických městech Bostonu, New Yorku, San Francisku a Baltimoru.

V sobotu 3. října popsal krátký článek v zahraniční rubrice současnou situaci v Severním Irsku: „*Britská konzervativní vláda hodlá pokračovat v politice teroru a násilí v Severním Irsku. Vyplývá to z prohlášení nového ministra pro záležitosti Severního Irsku J. Priora, který zdůraznil, že Londýn bude věnovat zvláštní pozornost ‘‘dodržování zákonnosti a pořádku‘‘ v Ulsteru. Je všeobecně známo, že se za tím skrývá hrubá síla a represivní zákony, což ještě vyhrocuje napjatou situaci v této provincii*

⁸⁷ NESG. Na sto rodinných příslušníků (...). *Lidová demokracie*. 21. 9. 1981, roč. 37, č. 223, s. 2.

⁸⁸ NESG. Nový účastník hladovky (...). *Lidová demokracie*. 22. 9. 1981, roč. 37, č. 224, s. 2.

*Spojeného království. Za období přímé správy Londýna nad Ulsterem zde bylo zabito přes 2000 lidí a více než 20 000 zraněno.*⁸⁹ V pondělí 5. října se v zahraniční rubrice objevila zpráva informující o ukončení protestní hladovky: „*Po 216 dnech skončila v sobotu v severoirském internačním táboře Long Kesh protestní hladovka proti zvůli britských úřadů. Hladovku zahájil 1. března R. Sands, který se stal rovněž její první obětí. Celkem zemřelo smrtí hladem deset republikánských vězňů.*“⁹⁰

3.3.3 Analýza zkoumaného mediálního obsahu Lidové demokracie

V Lidové demokracii se ve zkoumaném období objevilo celkem 83 zpráv týkajících se protestní hladovky ve věznici Long Kesh a ostatních severoirských událostí. Tyto zprávy se objevovaly převážně v zahraniční rubrice na druhé straně deníku, přičemž na titulní straně Lidové demokracie se během zkoumaného období objevily pouze 4 krátké zprávy zabývající se severoirskými událostmi.

Zajímavostí Lidové demokracie je naprostá absence zveřejňování autorů u všech zpráv týkajících se událostí v Severním Irsku. U zpráv nebyly uvedeny ani zkratky či odkazy na Československou tiskovou kancelář. Stejně tak se oproti ostatním zkoumaným deníkům v Lidové demokracii neobjevila jediná fotografie zabývající se protestní hladovkou nebo jinými severoirskými událostmi.

Tématem první části zkoumaného období byl, stejně jako u dvou předchozích deníků, především zhoršující se zdravotní stav Roberta Sandse. Články v tomto období se zaměřily mimo jiné i na rozsáhlá zatýkání republikánských katolíků v severoirských městech. V Lidové demokracii se navíc jako v jediném ze všech tří zkoumaných deníků objevilo vyjádření Sandsovy matky ke kritickému zdravotnímu stavu jejího syna.

Druhá část zkoumaného období se plně věnovala osudům dalších protestujících hladovkářů. V deníku byly postupně zveřejňovány informace o nově zapojených vězňích k protestní hladovce, o jejich zhoršujícím se zdravotním stavu, případně jejich smrti. V tomto období byly také uvedeny články mapující neklidnou situaci v ulicích severoirských měst. Výjimkou nebyly ani zprávy uveřejňující reakce světové veřejnosti k situaci v Severním Irsku. Toto druhé sledované období bylo ukončeno krátkou zprávou informující o smrti desátého hladovkáře Michaela Devina.

⁸⁹ NESG. Irsko: násilí na pokračování. *Lidová demokracie*. 3. 10. 1981, roč. 37, č. 234, s. 2.

⁹⁰ NESG. Hladovka v Long Kesh skončila. *Lidová demokracie*. 5. 10. 1981, roč. 37, č. 235, s. 2.

Zprávy ve třetí a poslední části sledovaného období se, obdobně jako tomu bylo u ostatních zkoumaných deníků, věnovaly především snaze nově zvoleného poslance Owena Carrona vyjednat ukončení protestní hladovky a splnění podmínek vězňů. Kromě politicky zaměřených zpráv se objevily i články rekapitulující dosavadní průběh protestní hladovky.

Oproti ostatním deníkům byly titulky zpráv v Lidové demokracii daleko umírněnější, prakticky vůbec se v nich neobjevovala cílená kritika britské vlády nebo subjektivní názor autorů. Výjimku tvoří pouze titulky: *Cynismus H. Atkinse*; *Cynický postoj britské vlády* a *Brutalita britské policie*. Ostatní titulky byly převážně informativního charakteru, nejčastěji se objevovaly nadpisy zpráv typu: *Demonstrace na podporu R. Sandse*; *Trvající napětí*; *Další mrtvý v Long Kesh*; *Další účastník hladovky*. V samotném obsahu zpráv už však byly prezentovány poměrně subjektivní názory jejich autorů na severoirskou problematiku. Stejně jako v ostatních denících se i zde objevoval pojem *cynismu britské vlády*.⁹¹ Britská politika v Severním Irsku byla popsána jako politika *kolonizační*⁹² a stejně jako v Rudém právu a Mladé frontě bylo v Lidové demokracii k vykreslení vězení Long Kesh použito pojmu *koncentrační tábor*.⁹³ Svým obsahem byla tedy Lidová demokracie zaměřena stejně, jako tomu bylo u ostatních zkoumaných deníků. Články v Lidové demokracii jasně odsoudily britskou politiku v Severním Irsku a svými názory se postavily na stranu protestujících severoirských vězňů.

⁹¹ NESG. Cynismus H. Atkinse. *Lidová demokracie*. 9. 5. 1981, roč. 37, č. 108, s. 2.

⁹² NESG. Další účastník hladovky. *Lidová demokracie*. 9. 6. 1981, roč. 37, č. 134, s. 2.

⁹³ NESG. Další mrtví v táboře Long Kesh. *Lidová demokracie*. 3. 8. 1981, roč. 37, č. 181, s. 1.

3.4 Srovnání Rudého práva, Mladé fronty a Lidové demokracie

Všechny tři zkoumané deníky poskytly zprávám zabývajících se protestní hladovkou severoirských vězňů a ostatním severoirským událostem poměrně velký prostor. V Rudém právu to bylo celkem 88, v Mladé frontě 72 a v Lidové demokracii 83 článků, zpráv, případně popisků u fotografií. Všechny tři deníky informovaly o vybraných událostech především ve své zahraniční rubrice. Na titulních stranách deníků se tyto zprávy objevovaly jen velmi zřídka. Nejvíce tomu bylo u Rudého práva, kde se několikrát na titulní straně objevila buď samostatná krátká zpráva, nebo pouze její úvod. Tato zpráva dále pokračovala v zahraniční sekci deníku. Stejně tomu bylo i v případě deníku Mladá fronta, kde se navíc nad titulkem hlavní strany několikrát objevil krátký nadpis odkazující na celou zprávu, jež se opět nacházela v zahraniční rubrice deníku. V Lidové demokracii byly k severoirskému tématu na titulní straně uveřejněny pouze čtyři krátké zprávy, které již v zahraniční rubrice deníku nepokračovaly.

V Rudém právu a Mladé frontě se na stranách věnujících se zahraničním událostem v několika případech objevily i fotografie týkající se severoirských událostí. Přestože se některé fotografie lišily, jejich téma zůstalo stejné. Fotografie zobrazovaly především pohřby severoirských vězňů a protestní pochody v severoirských městech. V několika případech byli na fotografiích zachyceni britští vojáci, operující v ulicích největších měst Severního Irska. Fotografie prezentované v těchto denících měly dvojnásobný rozměr. Na jedněch byly zachyceny davy severoirských občanů bojujících za práva protestujících vězňů, na dalších pak příslušníci britských ozbrojených sil působících v severoirských městech. Tyto fotografie se dají považovat za poměrně dobře cílenou složku propagandy tehdejších médií, která se snažila vykreslit katolické obyvatelstvo Severního Irska jako utlačovanou, přesto silnou a semknutou skupinu stojící v opozici k vyzbrojeným vojákům britského impéria. Československá média tímto způsobem prezentovala pro ně danou polarizaci západní společnosti, kde sociálně slabší a početnější skupiny obyvatel stojí proti silnější, tuto skupinu utlačující menšině. V Lidové demokracii se během vymezeného zkoumaného období neobjevila k tématu severoirských událostí jediná fotografie. Čtenář tohoto deníku tak neměl žádnou možnost dostat se k aktuálnímu obrazovému materiálu, který se týkal tématu severoirských událostí.

Rozbor článků všech tří deníků jsem pro větší přehlednost rozdělil do tří období.

V průběhu tohoto rozboru jsem došel k závěru, že se všechny sledované deníky věnovaly v daném časovém úseku vždy stejnému hlavnímu tématu. V prvním období se jednalo o informování o zdravotním stavu prvního hladovkáře Roberta Sandse. V druhém sledovaném období pak bylo hlavním tématem zapojování nových vězňů k protestní hladovce a sledování jejich zdravotního stavu, případně reportování o jejich smrti. V závěrečném sledovaném období bylo hlavním tématem především politické vyjednávání poslance Owena Carrona s představiteli britské vlády. Ani v reportování jiných událostí se deníky vedle těchto hlavních témat podle očekávání obsahově příliš nelišily. Nejčastějším dílčím tématem, které prostoupilo všechna tři sledovaná období, byly demonstrace, jež se během protestní hladovky odehrávaly ve všech větších městech Severního Irsku.

Velký rozdíl byl mezi deníky ve způsobu, jakým na svých stranách uváděly své zdroje. V případě Rudého práva byly jednotlivé články a zprávy signovány jmény reportérů Karla Starého a Petra Urbana, případně byla jako zdroj informace uvedena Československá tisková kancelář. Pouze několik zpráv zůstalo v Rudém právu během zkoumaného období bez signatury. U Mladé fronty byla naopak většina zpráv bez jasného označení autora. Pouze pod čtyřmi články byl jako autor informace uveden redaktor Karel Čech. U deníku Lidová demokracie pak nebyl za celé zkoumané období uveden ani jeden autor. Všechny články z tohoto deníku zůstaly bez signatury.

Ve zprávách jednotlivých deníků byly použity také stejné výrazové termíny. Britská vláda v Severním Irsku byla označována jako *koloniální*, tedy jako vláda, která vládne na cizím území. Deníky chtěly tímto pojmem zdůraznit fakt, že Velká Británie má jako západní velmoc stále snahu podrobovat si jiná území. V tomto pojmu můžeme hledat jistý druh propagandistického působení tehdejších československých deníků, které se snažily vykreslit Velkou Británii jako západní mocnost utlačující menší a sociálně slabší stát. Dalším termínem, který se vyskytl ve všech třech denících, byl pojem *cynismus*. Pod slovním spojením *cynismu britské vlády* deníky informovaly o neústupné politice britské vlády a jejím odhodlání neustoupit požadavkům severoirských vězňů. Samotný pojem *cynismus* je v denících vnímán jako negativní popis britského postoje k protestní hladovce, jehož prostřednictvím deníky subjektivně vyjadřují svůj názor na politiku britské vlády a přímo ji tak odsuzují. V Rudém právu bylo navíc použito slovního spojení *licoměrné úsilí britské vlády*, kterým se deník Rudé právo opět velmi negativně vyjádřil k působení britské vlády v Severním Irsku a k její neupřímné snaze severoirskou problematiku řešit.

Za velmi silně emotivně působící termín, který se objevil ve všech třech denících, považuji označení *koncentrační tábor* pro vězení v Long Kesh. Poprvé s tímto pojmem přišel redaktor Rudého práva Karel Starý. Rudé právo bylo zároveň deníkem, kde se tento pojem vyskytoval nejčastěji. K označení věznice Long Kesh se jinak používalo pojmu internační tábor nebo pouze vězení Long Kesh. Přirovnání věznice Long Kesh ke koncentračnímu táboru bylo zdaleka nejvýraznějším prvkem, použitým v denících k vykreslení působení britské vlády v Severním Irsku.

Všechny výše zmíněné pojmy a termíny byly primárně použity v člancích redaktora Rudého práva Karla Starého. Domnívám se tedy, že jeho velmi subjektivní pohled na problematiku Severního Irsku ovlivňoval i způsob, jakým o situaci informovaly ostatní dva zkoumané deníky.

Z celkového velmi subjektivně zaměřeného pohledu tří zkoumaných deníků a z používání všech výše zmíněných výrazových termínů se dá jasné usoudit, že protestní hladovka severoirských vězňů byla vítanou možností tehdejších československých deníků zdiskreditovat jednu z největších západních mocností té doby.

Závěr

Hlavním cílem práce bylo zanalyzovat obsah tří vybraných československých deníků. Zkoumaným tématem byla protestní hladovka severoirských vězňů, která proběhla od 1. března do 3. října roku 1981 ve věznici Long Kesh u Belfastu. Vybranými zkoumanými deníky byly Rudé právo, Mladá fronta a Lidová demokracie. Podstatou výzkumu bylo poskytnutí informací o tom, jakou formou o protestní hladovce jednotlivé deníky informovaly, jaké výrazové prostředky, případně jakou formu propagandy vůči politice Velké Británie použily. Jako výzkumnou metodu jsem proto zvolil kvalitativní obsahovou analýzu. Na předem stanovené výzkumné otázky a formulované hypotézy jsem se pokusil odpovědět v rozborech a analýzách článků jednotlivých deníků a v závěrečné kapitole výzkumné části práce, ve které jsem porovnal formální a obsahovou podobu vybraných deníků a způsob, jakým byly tyto jednotlivé zprávy podávány.

Během rozboru, analýzy a následného srovnání zkoumaných deníků se potvrdila hlavní předem stanovená hypotéza, že československé deníky využijí protestní hladovky severoirských vězňů k negativnímu vykreslení Velké Británie jako západní mocnosti utlačující svou kolonizační politikou menší a sociálně slabší stát za cenu násilných postupů proti jeho obyvatelům.

Během samotného rozboru zkoumaných deníků se ukázalo, že největší rozdíl mezi deníky je v jejich formě, nikoliv obsahu. K popisu protestní hladovky, severoirských událostí a britské politiky v Severním Irsku byly v jednotlivých denících použity stejné výrazové prostředky, které měly za úkol vládu Velké Británie zdiskreditovat a vykreslit v negativním světle. Deníky se tak lišily převážně formou, jakou o událostech informovaly. Jednalo se především o rozdílné umístění jednotlivých zpráv na titulní straně deníku nebo v jeho zahraniční rubrice a o využívání fotografických příloh.

Summary

The main goal of this work was to analyse content of three selected Czechoslovak newspapers. As the theme of this analysis I chose hunger strike of the Northern Irish prisoners, which took place in the Long Kesh prison near Belfast from 1st March until 3rd October. Selected newspapers were Rudé právo, Mladá fronta and Lidová demokracie. As a research method I chose qualitative content analysis. This type of research method is ideal for my work, because the main goal was to discover how selected newspaper informed about the hunger strike, what means of expression and what kind of propaganda against the United Kingdom policy selected newspaper used. I tried to answer predetermined questions and pre-formulated hypotheses in the analyses of selected newspapers in the final chapter of the research part of the work. I also compared formal and content form of selected newspapers and the way in which these newspapers published informations. First I made text analysis of all the news related with the hunger strike that appeared in the newspapers during the research period.

The main hypothesis was that Czechoslovak newspapers will use hunger strike in Northern Ireland to discredit Great Britain as a powerful western state which oppresses and colonizes smaller and socially not so developed state. This hypothesis was confirmed.

Analysis itself showed up, that the biggest differences between selected newspapers are not in their content, but in their form. Same means of expression were used in all selected newspapers to describe hunger strike and other events which took place in Northern Ireland during the research period. Selected newspapers were different in their form of publishing news on the front page, in the section for foreign news and in the way they used photographic material.

Použitá literatura

Tištěné zdroje:

BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, 439 s. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-802-4730-288.

DARBY, John. *Conflict in Northern Ireland: the development of a polarised community*. New York: Barnes, 1976, xix, 268 s. ISBN 00-649-1580-8.

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 4., nezměn. vyd. Praha: Karolinum, 2011, 372 s. ISBN 978-80-246-1966-8.

FRANK, Jan. *Konflikt v Severním Irsku*. Vyd. 1. V Praze: Triton, 2006, 222 s. Dějiny do kapsy, sv. 26. ISBN 80-725-4735-6.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008, 407 s. ISBN 978-80-7367-485-4.

KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, 310, xxxii s. příl. ISBN 978-807-3676-988.

O'BRIEN, Brendan. *Dlouhý boj: IRA*. Brno: "Zvláštní vydání...", 2003, xix, 268 s. ISBN 80-854-3676-0.

WINCHESTER, Simon. *In holy terror: reporting the Ulster troubles*. London: Faber, 1974, 256 s. ISBN 05-711-0628-5.

Články z periodik:

RUDÉ PRÁVO, ročník 61, 1. 3. 1981 – 5. 10. 1981

1. NESG. Proti prodloužení (...). *Rudé právo*. 20. 3. 1981, roč. 61, č. 67, s. 7.
2. Zpravodaj ČTK. Nezalekla se teroru. *Rudé právo*. 24. 3. 1981, roč. 61, č. 70, s. 7.
3. STARÝ, Karel. Vězeň z Long Kesh poslancem. *Rudé právo*. 15. 4. 1981, roč. 61, č. 89, s. 7.
4. Zpravodaj ČTK. Vyčkávací taktika. *Rudé právo*. 16. 4. 1981, roč. 61, č. 90, s. 7.
5. ČTK. Demonstrace na podporu R. Sandse. *Rudé právo*. 17. 4. 1981, roč. 61, č. 91, s. 11.
6. ČTK. Růst napětí v Severním Irsku. *Rudé právo*. 23. 4. 1981, roč. 61, č. 95, s. 7.
7. (pý). Zbývá týden života?. *Rudé právo*. 24. 4. 1981, roč. 61, č. 96, s. 6.
8. Zpravodaj ČTK. Zemře Robert Sands?. *Rudé právo*. 27. 4. 1981, roč. 61, č. 98, s. 6.
9. NESG. Jednu z největších demonstrací (...). *Rudé právo*. 28. 4. 1981, roč. 61, č. 99, s. 7.
10. URBAN, Pavel. Žádný pokus o záchranu. *Rudé právo*. 29. 4. 1981, roč. 61, č. 100, s. 7.
11. STARÝ, Karel. Zápas Roberta Sandse. *Rudé právo*. 30. 4. 1981, roč. 61, č. 101, s. 7.
12. ČTK. Stavějí barikády. *Rudé právo*. 1. 5. 1981, roč. 61, č. 102, s. 7.
13. URBAN, Pavel. Belfast jako vojenský tábor. *Rudé právo*. 4. 5. 1981, roč. 61, č. 103, s. 7.
14. Zpravodaj ČTK. Strach z dalšího vývoje. *Rudé právo*. 5. 5. 1981, roč. 61, č. 104, s. 7.
15. STARÝ, Karel. Smrt po 66 dnech hladovky. *Rudé právo*. 6. 5. 1981, roč. 61, č. 105, s. 1.
16. STARÝ, Karel. Smrt po 66 dnech hladovky. *Rudé právo*. 6. 5. 1981, roč. 61, č. 105, s. 7.
17. STARÝ, Karel. Neochota britské vlády hledat řešení. *Rudé právo*. 7. 5. 1981, roč. 61, č. 106, s. 1.
18. STARÝ, Karel. Neochota britské vlády hledat řešení. *Rudé právo*. 7. 5. 1981, roč. 61, č. 106, s. 7.
19. STARÝ, Karel. Sandsova smrt vytváří výbušnou situaci v Irsku. *Rudé právo*. 8. 5. 1981, roč. 61, č. 107, s. 1.

20. STARÝ, Karel. Sandsova smrt vytváří výbušnou situaci v Irsku. *Rudé právo*. 8. 5. 1981, roč. 61, č. 107, s. 7.
21. URBAN, Pavel. Trvalé napětí. *Rudé právo*. 9. 5. 1981, roč. 61, č. 108, s. 7.
22. STARÝ, Karel. Nové střety v Severním Irsku. *Rudé právo*. 11. 5. 1981, roč. 61, č. 109, s. 6.
23. Zpravodaj ČTK. Krize se mění v tragedii. *Rudé právo*. 13. 5. 1981, roč. 61, č. 111, s. 1
24. Zpravodaj ČTK. Vlna rozhořčeného odporu. *Rudé právo*. 14. 5. 1981, roč. 61, č. 112, s. 7.
25. URBAN, Pavel. Další účastník hladovky. *Rudé právo*. 15. 5. 1981, roč. 61, č. 113, s. 7.
26. Zpravodaj RP. Další oběti britské zvůle. *Rudé právo*. 18. 5. 1981, roč. 61, č. 115, s. 7.
27. STARÝ, Karel. Třetí na pokraji smrti. *Rudé právo*. 19. 5. 1981, roč. 61, č. 116, s. 7.
28. STARÝ, Karel. Cynismus vlády M. Thatcherové. *Rudé právo*. 20. 5. 1981, roč. 61, č. 117, s. 7.
29. STARÝ, Karel. Děti jako terče. *Rudé právo*. 21. 5. 1981, roč. 61, č. 118, s. 7.
30. STARÝ, Karel. Smrt dalšího vězně. *Rudé právo*. 22. 5. 1981, roč. 61, č. 119, s. 7.
31. STARÝ, Karel. Další oběť britské vlády. *Rudé právo*. 23. 5. 1981, roč. 61, č. 120, s. 7.
32. ČTK. Zastřelili dítě. *Rudé právo*. 25. 5. 1981, roč. 61, č. 121, s. 6.
33. ČTK. Pohřeb P. O'Haryho. *Rudé právo*. 26. 5. 1981, roč. 61, č. 122, s. 7.
34. ČTK. M. Thatcherová říká NE. *Rudé právo*. 29. 5. 1981, roč. 61, č. 125, s. 7.
35. ČTK. Stupňování protestní hladovky. *Rudé právo*. 8. 6. 1981, roč. 61, č. 133, s. 6.
36. ČTK. Řetěz smrti v Long Keshi. *Rudé právo*. 9. 6. 1981, roč. 61, č. 134, s. 1.
37. ČTK. Pátrání v Ulsteru. *Rudé právo*. 12. 6. 1981, roč. 61, č. 137, s. 7.
38. ČTK. Vězni z Long Kesh členy parlamentu. *Rudé právo*. 15. 6. 1981, roč. 61, č. 139, s. 6.
39. ČTK. Už šestý účastník hladovky. *Rudé právo*. 16. 6. 1981, roč. 61, č. 140, s. 7.
40. NESG. Strach a násilí (...). *Rudé právo*. 17. 6. 1981, roč. 61, č. 141, s. 6.
41. ČTK. Další účastník protestní hladovky. *Rudé právo*. 23. 6. 1981, roč. 61, č. 148, s. 7.
42. NESG. Britská vláda prosadila (...). *Rudé právo*. 29. 6. 1981, roč. 61, č. 151, s. 7.
43. ČTK. Osmý účastník hladovky. *Rudé právo*. 30. 6. 1981, roč. 61, č. 152, s. 7.

44. ČTK. Nový premiér v Irské republice. *Rudé právo*. 1. 7. 1981, roč. 61, č. 153, s. 7.
45. ČTK. Telegram do Irska. *Rudé právo*. 2. 7. 1981, roč. 61, č. 154, s. 1.
46. ČTK. Zápas vězňů pokračuje. *Rudé právo*. 3. 7. 1981, roč. 61, č. 155, s. 6.
47. NESG. Další vězeň na pokraji smrti. *Rudé právo*. 4. 7. 1981, roč. 61, č. 156, s. 7.
48. ČTK. V Long Kesh zemřel J. McDonnell. *Rudé právo*. 9. 7. 1981, roč. 61, č. 160, s. 7.
49. ČTK. Hladovka pokračuje. *Rudé právo*. 10. 7. 1981, roč. 61, č. 161, s. 1.
50. ČTK. Tragická série pokračuje. *Rudé právo*. 14. 7. 1981, roč. 61, č. 164, s. 6.
51. ČTK. Barikády v ulsterských městech. *Rudé právo*. 15. 7. 1981, roč. 61, č. 165, s. 7.
52. URBAN, Pavel. Kritický stav dalších dvou vězňů. *Rudé právo*. 16. 7. 1981, roč. 61, č. 166, s. 7.
53. URBAN, Pavel. Kritický stav dalších dvou vězňů v Long Keshi. *Rudé právo*. 21. 7. 1981, roč. 61, č. 170, s. 1.
54. ČTK. Licoměrné úsilí londýnské vlády. *Rudé právo*. 22. 7. 1981, roč. 61, č. 171, s. 7.
55. URBAN, Pavel. Další životy ohroženy. *Rudé právo*. 23. 7. 1981, roč. 61, č. 172, s. 7.
56. NESG. Při příležitosti (...). *Rudé právo*. 25. 7. 1981, roč. 61, č. 174, s. 7.
57. ČTK. Podporují vlastence Severního Irska. *Rudé právo*. 27. 7. 1981, roč. 61, č. 175, s. 6.
58. Zpravodaj ČTK. Další dva vězně z Long Kesh čeká smrt. *Rudé právo*. 28. 7. 1981, roč. 61, č. 176, s. 7.
59. Zpravodaj ČTK. Hladovka nebude odvolána. *Rudé právo*. 31. 7. 1981, roč. 61, č. 179, s. 1.
60. ČTK. Osmá smrt v Long Kesh. *Rudé právo*. 3. 8. 1981, roč. 61, č. 181, s. 1.
61. URBAN, Pavel. Osm obětí britské politiky v Severním Irsku. 4. 8. 1981, roč. 61, č. 182, s. 1.
62. ČTK. Pohřeb K. Dohertyho. *Rudé právo*. 5. 8. 1981, roč. 61, č. 183, s. 1.
63. KREJČÍ, Miloš. Londýn na pranýři. *Rudé právo*. 5. 8. 1981, roč. 61, č. 183, s. 7.
64. Zpravodaj ČTK. Smrtonosné plastické střely. *Rudé právo*. 5. 8. 1981, roč. 61, č. 183, s. 7.
65. ČTK. Série výbuchů v Severním Irsku. *Rudé právo*. 7. 8. 1981, roč. 61, č. 185, s. 7.
66. URBAN, Pavel. Postoj britské vlády podněcuje násilí a teror. *Rudé právo*. 8. 8. 1981, roč. 61, č. 186, s. 7.

67. ČTK. Devátá oběť v táboře Long Kesh. *Rudé právo*. 10. 8. 1981, roč. 61, č. 187, s. 1.
68. Zpravodaj ČTK. Další vězeň zahájil hladovku. *Rudé právo*. 11. 8. 1981, roč. 61, č. 188, s. 1.
69. NESG. Střely z plastické hmoty (...). *Rudé právo*. 15. 8. 1981, roč. 61, č. 192, s. 7.
70. ČTK. Odsouzení cynismu britské vlády. *Rudé právo*. 17. 8. 1981, roč. 61, č. 193, s. 6.
71. URBAN, Pavel. Londýnská vláda zaujímá nadále cynický postoj. *Rudé právo*. 18. 8. 1981, roč. 61, č. 194, s. 1.
72. URBAN, Pavel. Severoirské strany odmítly pokus M. Thatcherové. *Rudé právo*. 19. 8. 1981, roč. 61, č. 195, s. 7.
73. URBAN, Pavel. V Long Keshi zemřel Michael Devine. *Rudé právo*. 21. 8. 1981, roč. 61, č. 197, s. 1.
74. Zpravodaj ČTK. Převzal mandát po R. Sandsovi. *Rudé právo*. 22. 8. 1981, roč. 61, č. 198, s. 7.
75. ČTK. Pohřeb M. Devina. *Rudé právo*. 24. 8. 1981, roč. 61, č. 199, s. 6.
76. URBAN, Pavel. Nesmiřitelné stanovisko britské vlády. *Rudé právo*. 25. 8. 1981, roč. 61, č. 200, s. 7.
77. Zpravodaj ČTK. Hrubé pohrdání Londýna. *Rudé právo*. 28. 8. 1981, roč. 61, č. 203, s. 7.
78. Zpravodaj ČTK. Britské úřady ignorují spravedlivé požadavky. *Rudé právo*. 31. 8. 1981, roč. 61, č. 205, s. 1.
79. ČTK. Nový dobrovolník v Long Kesh. *Rudé právo*. 1. 9. 1981, roč. 61, č. 206, s. 7.
80. STARÝ, Karel. Šest měsíců hladovky. *Rudé právo*. 2. 9. 1981, roč. 61, č. 207, s. 7.
81. NESG. Katolické čtvrti (...). *Rudé právo*. 4. 9. 1981, roč. 61, č. 209, s. 7.
82. ČTK. Další účastník protestní hladovky. *Rudé právo*. 8. 9. 1981, roč. 61, č. 212, s. 1.
83. ČTK. Další dobrovolník v Long Keshi. *Rudé právo*. 15. 9. 1981, roč. 61, č. 218, s. 7.
84. Zpravodaj ČTK. Protest rodin vězňů z Long Kesh. *Rudé právo*. 19. 9. 1981, roč. 61, č. 222, s. 7.
85. Zpravodaj ČTK. Další účastník protestní hladovky. *Rudé právo*. 22. 9. 1981, roč. 61, č. 224, s. 7.
86. ČTK. Ukončení hladovky. *Rudé právo*. 28. 9. 1981, roč. 61, č. 229, s. 7.
87. NESG. Ministerský předseda (...). *Rudé právo*. 29. 9. 1981, roč. 61, č. 230, s. 7.

88. Zpravodaj ČTK. Vězňové z Long Kesh ukončili hladovku. *Rudé právo*. 5. 10. 1981, roč. 61, č. 235, s. 6.

MLADÁ FRONTA, ročník 37 (XXXVII), 1. 3. 1981 – 5. 10. 1981

1. NESG. Ulster: žádný výprodej. *Mladá fronta*. 9. 3. 1981, roč. 37, č. 57, s. 5.
2. NESG. Morální porážka. *Mladá fronta*. 11. 4. 1981, roč. 37, č. 86, s. 6.
3. NESG. Velké demonstrace (...). *Mladá fronta*. 18. 4. 1981, roč. 37, č. 92, s. 5.
4. NESG. Long Kesh: odpočet z posledního týdne?. *Mladá fronta*. 22. 4. 1981, roč. 37, č. 94, s. 5.
5. NESG. Severní Irsko: blízko válečnému stavu. *Mladá fronta*. 23. 4. 1981, roč. 37, č. 95, s. 5.
6. NESG. Ulster: časovaná puma před výbuchem. *Mladá fronta*. 25. 4. 1981, roč. 37, č. 97, s. 5.
7. NESG. Ulster: Sands neustoupil. *Mladá fronta*. 27. 4. 1981, roč. 37, č. 98, s. 3.
8. NESG. Belfast: každým okamžikem smrt. *Mladá fronta*. 28. 4. 1981, roč. 37, č. 99, s. 5.
9. NESG. Musí Robert Sands zemřít?. *Mladá fronta*. 29. 4. 1981, roč. 37, č. 100, s. 1.
10. NESG. Ulster: Sands je muž, který musí zemřít. *Mladá fronta*. 29. 4. 1981, roč. 37, č. 100, s. 5.
11. NESG. Long Kesh: druhý měsíc hladovky. *Mladá fronta*. 30. 4. 1981, roč. 37, č. 101, s. 5.
12. ČECH, Karel. Severní Irsko: zapálí Sands rozbušku?. *Mladá fronta*. 1. 5. 1981, roč. 37, č. 102, s. 1.
13. NESG. Zdravotní stav (...). *Mladá fronta*. 4. 5. 1981, roč. 37, č. 103, s. 3.
14. NESG. Sands umírá. *Mladá fronta*. 5. 5. 1981, roč. 37, č. 104, s. 1.
15. NESG. Ulster: Sands umírá. *Mladá fronta*. 5. 5. 1981, roč. 37, č. 104, s. 5.
16. NESG. Ulster na pokraji bouře. *Mladá fronta*. 6. 5. 1981, roč. 37, č. 105, s. 1.
17. ČECH, Karel. Ulster: Sands zemřel, žene se bouře. *Mladá fronta*. 6. 5. 1981, roč. 37, č. 105, s. 5.
18. NESG. Ulster: barikády tmelené smutkem a zlobou. *Mladá fronta*. 7. 5. 1981, roč. 37, č. 106, s. 5.

19. ČECH, Karel. Severní Irsko: Sands byl pohřben, protesty pokračují. *Mladá fronta*. 8. 5. 1981, roč. 37, č. 107, s. 5.
20. NESG. Londýn: zbytečná a marná represe. *Mladá fronta*. 11. 5. 1981, roč. 37, č. 109, s. 3.
21. NESG. Ulster: čekání na tragédii. *Mladá fronta*. 12. 5. 1981, roč. 37, č. 110, s. 5.
22. NESG. Ulster: další mrtvý žaluje. *Mladá fronta*. 13. 5. 1981, roč. 37, č. 111, s. 5.
23. NESG. Ulster: déšť cihel mstí Hughesovu smrt. *Mladá fronta*. 14. 5. 1981, roč. 37, č. 112, s. 5.
24. NESG. Ulster: hrdinovy pozůstatky pašovali zadem. *Mladá fronta*. 15. 5. 1981, roč. 37, č. 113, s. 5.
25. NESG. Long Kesh: č. 3 na prahu smrti. *Mladá fronta*. 19. 5. 1981, roč. 37, č. 116, s. 5.
26. NESG. Ulster: neklidné volby. *Mladá fronta*. 21. 5. 1981, roč. 37, č. 118, s. 5.
27. NESG. Ulster: kolik obětí potřebuje Thatcherová?. *Mladá fronta*. 22. 5. 1981, roč. 37, č. 119, s. 5.
28. NESG. Ulster: čtvrté zvonění tragédie. *Mladá fronta*. 23. 5. 1981, roč. 37, č. 120, s. 7.
29. NESG. Londonderry: vodní děla na mytí slz. *Mladá fronta*. 26. 5. 1981, roč. 37, č. 122, s. 5.
30. NESG. Ulster: srážky s mládeží. *Mladá fronta*. 27. 5. 1981, roč. 37, č. 123, s. 5.
31. NESG. Belfast: tajná návštěva. *Mladá fronta*. 29. 5. 1981, roč. 37, č. 125, s. 5.
32. NESG. Více než 2100 obětí (...). *Mladá fronta*. 1. 6. 1981, roč. 37, č. 127, s. 3.
33. NESG. Téměř symbolický (...). *Mladá fronta*. 3. 6. 1981, roč. 37, č. 129, s. 5.
34. NESG. Hladovka v Long Kesh. *Mladá fronta*. 8. 6. 1981, roč. 37, č. 133, s. 4.
35. NESG. Hladem ke svobodě!. *Mladá fronta*. 9. 6. 1981, roč. 37, č. 134, s. 1.
36. NESG. Long Kesh: hladem proti útlaku. *Mladá fronta*. 9. 6. 1981, roč. 37, č. 134, s. 5.
37. NESG. Patrick Agnew (...). *Mladá fronta*. 16. 6. 1981, roč. 37, č. 140, s. 5.
38. NESG. Další vězeň. *Mladá fronta*. 23. 6. 1981, roč. 37, č. 146, s. 5.
39. NESG. Dvoučlenná posádka (...). *Mladá fronta*. 29. 6. 1981, roč. 37, č. 151, s. 1.
40. NESG. Ulster: hladovka vězňů, slepota vlády. *Mladá fronta*. 4. 7. 1981, roč. 37, č. 156, s. 5.
41. ČECH, Karel. Severní Irsko: pátá oběť hladové štafety. *Mladá fronta*. 9. 7. 1981, roč. 37, č. 160, s. 5.

42. NESG. Long Kesh: vybrán ze sta. *Mladá fronta*. 10. 7. 1981, roč. 37, č. 161, s. 5.
43. NESG. Demonstrace v Torontu. *Mladá fronta*. 11. 7. 1981, roč. 37, č. 162, s. 5.
44. NESG. Long Kesh: šestá oběť hladovky. *Mladá fronta*. 14. 7. 1981, roč. 37, č. 164, s. 5.
45. NESG. Ulster: muži z Long Kesh nesloží zbraně. *Mladá fronta*. 15. 7. 1981, roč. 37, č. 165, s. 5.
46. NESG. Zoufalý boj. *Mladá fronta*. 16. 7. 1981, roč. 37, č. 166, s. 1.
47. NESG. Ulster: zoufalý boj hladových vězňů. *Mladá fronta*. 16. 7. 1981, roč. 37, č. 166, s. 5.
48. NESG. Srážky v Londonderry (...). *Mladá fronta*. 20. 7. 1981, roč. 37, č. 169, s. 3.
49. NESG. Bude stát zvuče další životy?. *Mladá fronta*. 21. 7. 1981, roč. 37, č. 170, s. 5.
50. NESG. Long Kesh: dva blízko smrti. *Mladá fronta*. 22. 7. 1981, roč. 37, č. 171, s. 5.
51. NESG. Ulster: zbývá už jen smrt. *Mladá fronta*. 23. 7. 1981, roč. 37, č. 172, s. 5.
52. NESG. Ulster: tragédie bez konce. *Mladá fronta*. 28. 7. 1981, roč. 37, č. 176, s. 5.
53. NESG. Ulster: vlásek života se rychle krátí. *Mladá fronta*. 31. 7. 1981, roč. 37, č. 179, s. 5.
54. NESG. Belfast - Long Kesh: osmá smrt na cynickém kontě Londýna. *Mladá fronta*. 3. 8. 1981, roč. 37, č. 181, s. 3.
55. NESG. Další dobrovolník pro hladovou stávkou. *Mladá fronta*. 4. 8. 1981, roč. 37, č. 182, s. 1.
56. NESG. Liam McCloskey doplnil frontu na smrt. *Mladá fronta*. 4. 8. 1981, roč. 37, č. 182, s. 5.
57. NESG. Zlo z plastiku. *Mladá fronta*. 5. 8. 1981, roč. 37, č. 183, s. 5.
58. NESG. Další oběti v Ulsteru. *Mladá fronta*. 10. 8. 1981, roč. 37, č. 187, s. 1.
59. NESG. Ulster: Londýn je tvrdohlavý a bezcitný. *Mladá fronta*. 11. 8. 1981, roč. 37, č. 188, s. 5.
60. NESG. Dopis M. Kaddafiho OSN. *Mladá fronta*. 17. 8. 1981, roč. 37, č. 193, s. 5.
61. NESG. Hladovka pokračuje. *Mladá fronta*. 18. 8. 1981, roč. 37, č. 194, s. 5.
62. NESG. Ulster: desátá oběť. *Mladá fronta*. 21. 8. 1981, roč. 37, č. 197, s. 5.
63. NESG. Londonderry: pohřeb hrdiny. *Mladá fronta*. 24. 8. 1981, roč. 37, č. 199, s. 3.
64. NESG. Ulster: cynická lady uráží voliče. *Mladá fronta*. 28. 8. 1981, roč. 37, č. 203, s. 5.
65. NESG. Vyhlídky v nedohlednu. *Mladá fronta*. 31. 8. 1981, roč. 37, č. 205, s. 3.
66. NESG. Ulster: doplněný řád smrti. *Mladá fronta*. 1. 9. 1981, roč. 37, č. 206, s. 5.

67. NESG. Následuje další. *Mladá fronta*. 15. 9. 1981, roč. 37, č. 218, s. 7.
68. NESG. Velká Británie: protesty živých i mrtvých. *Mladá fronta*. 21. 9. 1981, roč. 37, č. 223, s. 3.
69. NESG. Ukončil hladovku. *Mladá fronta*. 28. 9. 1981, roč. 37, č. 229, s. 3.
70. NESG. Na snímku záběr (...). *Mladá fronta*. 2. 10. 1981, roč. 37, č. 233, s. 5.
71. NESG. Ulster: nebezpečná jízda po policejní brusli. *Mladá fronta*. 3. 10. 1981, roč. 37, č. 234, s. 5.
72. NESG. Belfast: konec hladovky. *Mladá fronta*. 5. 10. 1981, roč. 37, č. 235, s. 3.

LIDOVÁ DEMOKRACIE, ročník 37 (XXXVII), 1. 3. 1981 – 5. 10. 1981

1. NESG. Další dva vězni (...). *Lidová demokracie*. 21. 3. 1981, roč. 37, č. 68, s. 2.
2. NESG. Kandidatura B. McAliskeyové. *Lidová demokracie*. 24. 3. 1981, roč. 37, č. 70, s. 2.
3. NESG. Demontrace na podporu R. Sandse. *Lidová demokracie*. 17. 4. 1981, roč. 37, č. 91, s. 2.
4. NESG. Na paměť velikonočního povstání (...). *Lidová demokracie*. 21. 4. 1981, roč. 37, č. 93, s. 2.
5. NESG. „Zásadová“ Thatcherová. *Lidová demokracie*. 22. 4. 1981, roč. 37, č. 94, s. 2.
6. NESG. Napětí v Severním Irsku. *Lidová demokracie*. 24. 4. 1981, roč. 37, č. 96, s. 2.
7. NESG. R. Sands na pokraji smrti. *Lidová demokracie*. 25. 4. 1981, roč. 37, č. 97, s. 4.
8. NESG. Napětí V Severním Irsku stoupá. *Lidová demokracie*. 27. 4. 1981, roč. 37, č. 98, s. 2.
9. NESG. Demontrace na podporu R. Sandse. *Lidová demokracie*. 28. 4. 1981, roč. 37, č. 99, s. 2.
10. NESG. Stav R. Sandse se dále zhoršuje. *Lidová demokracie*. 29. 4. 1981, roč. 37, č. 100, s. 2.
11. NESG. Šedesátý den protestní hladovky. *Lidová demokracie*. 30. 4. 1981, roč. 37, č. 101, s. 2.

12. NESG. Barikády v Severním Irsku. *Lidová demokracie*. 1. 5. 1981, roč. 37, č. 102, s. 4.
13. NESG. Trvající napětí. *Lidová demokracie*. 4. 5. 1981, roč. 37, č. 103, s. 2.
14. NESG. Obavy ovládají Severní Irsko. *Lidová demokracie*. 5. 5. 1981, roč. 37, č. 104, s. 2.
15. NESG. Další oběť britské politiky. *Lidová demokracie*. 6. 5. 1981, roč. 37, č. 105, s. 1.
16. NESG. Severní Irsko: mohutné demonstrace. *Lidová demokracie*. 7. 5. 1981, roč. 37, č. 106, s. 1.
17. NESG. Pohřeb R. Sandse. *Lidová demokracie*. 8. 5. 1981, roč. 37, č. 107, s. 1.
18. NESG. Opět barikády v ulicích Belfastu. *Lidová demokracie*. 8. 5. 1981, roč. 37, č. 107, s. 2.
19. NESG. Cynismus H. Atkinse. *Lidová demokracie*. 9. 5. 1981, roč. 37, č. 108, s. 2.
20. NESG. Napětí v Ulsteru neopadá. *Lidová demokracie*. 11. 5. 1981, roč. 37, č. 109, s. 2.
21. NESG. Další tragédie v Long Keshi?. *Lidová demokracie*. 12. 5. 1981, roč. 37, č. 110, s. 2.
22. NESG. Ozbrojené srážky v ulicích Belfastu. *Lidová demokracie*. 13. 5. 1981, roč. 37, č. 111, s. 2.
23. NESG. Výbuch hněvu v Severním Irsku. *Lidová demokracie*. 14. 5. 1981, roč. 37, č. 112, s. 2.
24. NESG. Ulster: další oběť. *Lidová demokracie*. 15. 5. 1981, roč. 37, č. 113, s. 2.
25. NESG. Apel Edwarda Kennedyho. *Lidová demokracie*. 16. 5. 1981, roč. 37, č. 114, s. 2.
26. NESG. Severoirská tragedie. *Lidová demokracie*. 18. 5. 1981, roč. 37, č. 115, s. 2.
27. NESG. Nezvykle klidný víkend. *Lidová demokracie*. 19. 5. 1981, roč. 37, č. 116, s. 2.
28. NESG. Cynický postoj britské vlády. *Lidová demokracie*. 20. 5. 1981, roč. 37, č. 117, s. 2.
29. NESG. Ulster: volby do orgánů místní správy. *Lidová demokracie*. 21. 5. 1981, roč. 37, č. 118, s. 2.
30. NESG. Další mrtvých v Long Kesh. *Lidová demokracie*. 22. 5. 1981, roč. 37, č. 119, s. 2.

31. NESG. Opět smrt v táboře Long Kesh. *Lidová demokracie*. 23. 5. 1981, roč. 37, č. 120, s. 2.
32. NESG. Ulster před novou vlnou násilí?. *Lidová demokracie*. 26. 5. 1981, roč. 37, č. 122, s. 2.
33. NESG. Nečekaná návštěva v Ulsteru. *Lidová demokracie*. 29. 5. 1981, roč. 37, č. 125, s. 2.
34. NESG. Opět nepokoje v Ulsteru. *Lidová demokracie*. 30. 5. 1981, roč. 37, č. 126, s. 2.
35. NESG. Rozsáhlou razii (...). *Lidová demokracie*. 5. 6. 1981, roč. 37, č. 131, s. 2.
36. NESG. Další účastník hladovky. *Lidová demokracie*. 9. 6. 1981, roč. 37, č. 134, s. 2.
37. NESG. Osm zatčených (...). *Lidová demokracie*. 11. 6. 1981, roč. 37, č. 136, s. 2.
38. NESG. V celém Severním Irsku (...). *Lidová demokracie*. 12. 6. 1981, roč. 37, č. 137, s. 2.
39. NESG. Bez absolutní většiny. *Lidová demokracie*. 15. 6. 1981, roč. 37, č. 139, s. 2.
40. NESG. Long Kesh: šestý účastník hladovky. *Lidová demokracie*. 16. 6. 1981, roč. 37, č. 140, s. 2.
41. NESG. Nový účastník hladovky. *Lidová demokracie*. 23. 6. 1981, roč. 37, č. 146, s. 2.
42. NESG. Osmý účastník hladovky. *Lidová demokracie*. 30. 6. 1981, roč. 37, č. 152, s. 2.
43. NESG. Odmítnutí britského manévru. *Lidová demokracie*. 3. 7. 1981, roč. 37, č. 155, s. 2.
44. NESG. Kritika britské politiky v Ulsteru. *Lidová demokracie*. 4. 7. 1981, roč. 37, č. 156, s. 2.
45. NESG. Rasové nepokoje pokračují. *Lidová demokracie*. 9. 7. 1981, roč. 37, č. 160, s. 2.
46. NESG. Pohřeb J. McDonnella. *Lidová demokracie*. 11. 7. 1981, roč. 37, č. 162, s. 2.
47. NESG. Další mrtvý v Long Keshi. *Lidová demokracie*. 14. 7. 1981, roč. 37, č. 164, s. 2.
48. NESG. Další účastník hladovky. *Lidová demokracie*. 15. 7. 1981, roč. 37, č. 165, s. 2.
49. NESG. Další srážky v Ulsteru. *Lidová demokracie*. 20. 7. 1981, roč. 37, č. 169, s. 2.
50. NESG. Cynický postoj H. Atkinse. *Lidová demokracie*. 21. 7. 1981, roč. 37, č. 170, s. 2.

51. NESG. Neústupný postoj britské vlády trvá. *Lidová demokracie*. 22. 7. 1981, roč. 37, č. 171, s. 2.
52. NESG. Hladovka severoirských vlastenců pokračuje. *Lidová demokracie*. 23. 7. 1981, roč. 37, č. 172, s. 2.
53. NESG. Protestní hladovka v táboře Long Kesh. *Lidová demokracie*. 25. 7. 1981, roč. 37, č. 174, s. 2.
54. NESG. Demonstrace v Dublinu. *Lidová demokracie*. 27. 7. 1981, roč. 37, č. 175, s. 2.
55. NESG. Na hranici života a smrti. *Lidová demokracie*. 28. 7. 1981, roč. 37, č. 176, s. 2.
56. NESG. Hladovka v Long Kesh nebude odvolána. *Lidová demokracie*. 31. 7. 1981, roč. 37, č. 179, s. 2.
57. NESG. Další mrtví v táboře Long Kesh. *Lidová demokracie*. 3. 8. 1981, roč. 37, č. 181, s. 1.
58. NESG. Nová vlna demonstrací. *Lidová demokracie*. 4. 8. 1981, roč. 37, č. 182, s. 2.
59. NESG. Brutalita britské policie. *Lidová demokracie*. 5. 8. 1981, roč. 37, č. 183, s. 2.
60. NESG. Ulster další výbuchy. *Lidová demokracie*. 7. 8. 1981, roč. 37, č. 185, s. 2.
61. NESG. Thomas McElwee. *Lidová demokracie*. 8. 8. 1981, roč. 37, č. 186, s. 2.
62. NESG. Smrt T. Mc Elweeho. *Lidová demokracie*. 10. 8. 1981, roč. 37, č. 187, s. 2.
63. NESG. Další účastník hladovky. *Lidová demokracie*. 11. 8. 1981, roč. 37, č. 188, s. 2.
64. NESG. Britské ministerstvo (...). *Lidová demokracie*. 15. 8. 1981, roč. 37, č. 192, s. 2.
65. NESG. Protestní hladovka vězňů (...). *Lidová demokracie*. 18. 8. 1981, roč. 37, č. 194, s. 2.
66. NESG. Hladovka v Long Kesh pokračuje. *Lidová demokracie*. 20. 8. 1981, roč. 37, č. 196, s. 2.
67. NESG. Desátá oběť v Long Kesh. *Lidová demokracie*. 21. 8. 1981, roč. 37, č. 197, s. 2.
68. NESG. Namísto Roberta Sandse (...). *Lidová demokracie*. 22. 8. 1981, roč. 37, č. 198, s. 2.
69. NESG. Pohřeb desáté oběti hladovky. *Lidová demokracie*. 24. 8. 1981, roč. 37, č. 199, s. 2.

70. NESG. Tragická situace v táboře Long Kesh. *Lidová demokracie*. 25. 8. 1981, roč. 37, č. 200, s. 2.
71. NESG. Tragédie v Long Kesh pokračuje. *Lidová demokracie*. 28. 8. 1981, roč. 37, č. 203, s. 2.
72. NESG. Bez jakékoliv vyhlídky (...). *Lidová demokracie*. 31. 8. 1981, roč. 37, č. 205, s. 2.
73. NESG. Další účastník hladovky. *Lidová demokracie*. 1. 9. 1981, roč. 37, č. 206, s. 2.
74. NESG. Další vězeň (...). *Lidová demokracie*. 8. 9. 1981, roč. 37, č. 212, s. 2.
75. NESG. Důkladné vyšetření (...). *Lidová demokracie*. 10. 9. 1981, roč. 37, č. 214, s. 2.
76. NESG. Pouhých 21 let (...). *Lidová demokracie*. 15. 9. 1981, roč. 37, č. 218, s. 2.
77. NESG. Na sto rodinných příslušníků (...). *Lidová demokracie*. 21. 9. 1981, roč. 37, č. 223, s. 2.
78. NESG. Nový účastník hladovky. *Lidová demokracie*. 22. 9. 1981, roč. 37, č. 224, s. 2.
79. NESG. Po 32 dnech odmítání (...). *Lidová demokracie*. 26. 9. 1981, roč. 37, č. 228, s. 2.
80. NESG. Ze zdravotních důvodů (...). *Lidová demokracie*. 28. 9. 1981, roč. 37, č. 229, s. 2.
81. NESG. Demonstrace proti britské koloniální politice (...). *Lidová demokracie*. 29. 9. 1981, roč. 37, č. 230, s. 2.
82. NESG. Irsko: násilí na pokračování. *Lidová demokracie*. 3. 10. 1981, roč. 37, č. 234, s. 2.
83. NESG. Hladovka v Long Kesh skončila. *Lidová demokracie*. 5. 10. 1981, roč. 37, č. 235, s. 2.